Ἔτος Θ' — Ἐν Ἀθήναις τῇ 2 Μαΐου 1892 — ΑΡΙΘ. 18

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ ΤΙΜΑΤΑΙ ΛΕΠΤΩΝ 20

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

ΟΔΟΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 59

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΤΗΣΙΑ ΚΑΙ ΠΡΟΠΛΗΡΩΤΕΑ
Ἐσωτερικοῦ δρ. 10.— Ἐξωτερικοῦ φρ. χ. 12.— Ρωσίας ρβλ. 5

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΣΑΒΒΑΤΟΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡ προδότις. Κρητικὴ εἰκὼν ὑπὸ Ι. Μ. Δαμβέργη.
Ὁ βασιλεὺς μὲ τὸ χρυσοῦν προσωπεῖον Μόθος Marcel Schwob. Μτφ. Ι.Κ.Κ.
Ἡ Πρωτομαγιὰ ποίησις Γ. Μαρτινέλη.
Αἱ πρωτεύουσαι τοῦ κόσμου: Ἀθῆναι ὑπὸ Comte. de Mouy. Μετάφρασις Ι. Α. Ζιγομαλᾶ.
Φάντασμα τῆς Ἀνατολῆς μυθιστορία Πέτρου Λοτῆ (Συνέχεια).
Ψηφιδωτόν.
Εἰδήσεις τῆς Ἑβδομάδος. Ἐγχώρια— Ἐξωτερικὰ— Ἀρχαιολογία— Φιλολογία— Καλλιτεχνία.
Ἐφημερίδες. Ἀνέκδοτα, Περίεργα, Ποικίλα.
Ἰδιαίτερα γράμματα.
Νέα Βιβλία.

Η ΠΡΟΔΟΤΙΣ

(Κρητικὴ εἰκών)

— Νὰ ἔχῃ τὴν κατάρα τοῦ θεοῦ.

— Ὅ,τι βγάζουν τὰ φαρμακερὰ χαμόδενδρα σὰν σπάσῃ τὸ βλαστάρι τους, νὰ βγάζουν καὶ τὰ στήθια της σὰν πιάσῃ νὰ βυζάξῃ παιδί, μοναχοπαίδι της.

— Ἥλιο ν' ἀκούῃ καὶ ἥλιο νὰ μὴ βλέπῃ, νὰ μὴ ξέρῃ τί θὰ πῇ.

— Μολύβι ἀνελιγωμένο νὰ γίνεται τὸ γλυκὸ κρασὶ στὸ στόμα της.

— Καὶ τὸ ψωμὶ νὰ τὸ λαχταρᾷ καὶ νὰ γίνεται πέτρα σὰν τὸ πιάνῃ.

— Καὶ τὰ χείλια της νὰ γίνουνται λεπίδες μαχαιριοῦ γιὰ ὅποιον ἢ γιὰ ὅποιαν κι' ἂν φιλήσῃ, ἂς εἶνε καὶ ἀνήμερα τοῦ Χριστὸς ἀνέστη.

. . . . . .

Παρόμοιαι κατάραι, ὧν μία μόνη θὰ ἤρκει νὰ λούσῃ διὰ ψυχροῦ ἱδρῶτος τὸν ἀκούοντα καὶ ν' ἀνορθώσῃ τὰς τρίχας ὄχι ἀνθρώπου ἀλλὰ καὶ θηρίου ἀκόμη, ἐξεσφενδονίζοντο κατὰ δεκάδας καὶ ἑκατονταδας εἰς τὴν θέαν, ἢ εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦ ὀνόματος, ἢ καὶ εἰς τὴν ἀνάμνησιν αὐτὴν τῆς Χρυσάνθης.

Διότι ἡ Χρυσάνθη ἦτο προδότις!

Διότι, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς προδοσίας της, πολλαὶ μητέρες εἶχον πενθηφορήσῃ.

Διότι, ὅπως ἐφαίνετο, ὅπως τὰ πράγματα ἀπεδείκνυον, αὐτὴ διηύθυνε τὰς ἐπιθέσεις τῶν Ἀγαρηνῶν, αὐτὴ ἦτο ἡ κακὴ τῶν Χριστιανῶν μοῖρα.

— Ποῦ νὰ ἔχῃ τὴν κατάρα τοῦ θεοῦ.

Τί τὴν ἔμελλεν ὅμως τὴν Χρυσάνθην; Οὔτε κατάρας ἤκουεν αὐτή, οὐδὲ φόβον ἠσθάνετο κανένα, εὑρισκομένη ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ φοβεροῦ Ἀλῆ-μπαμπᾶ. Οὐδὲ ἐτόλμα τις νὰ τὴν ἀτενίσῃ κἄν.

Ὅτε ἐξήρχετο, — τοῦτο δὲ σπανίως συνέβαινε — δύο τερατώδεις ἄραβες τὴν ἠκολούθουν, ἕτοιμοι νὰ δοκιμάσωσι τὰς αἰχμὰς τῶν χαντσαριων των ἐπὶ τοῦ σώματος παντὸς, ὅστις θὰ τῇ ἀπέτεινε καὶ ἐρωτηματικὸν ἁπλῶς βλέμμα.

Ἐν τῷ κονακίῳ του δὲ, τί ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιθυμήσῃ καὶ δὲν τὸ εὕρισκεν; Ποία διαταγή της ἐβράδυνε ποτὲ νὰ ἐκτελεσθῇ;

Ὁ Ἀλῆ-μπαμπᾶς ἦτο τόσον ἰσχυρός, ὥστε καὶ αὐτὸς ὁ πασᾶς τοῦ Ἡρακλείου τὸν ἐφοβεῖτο. Ἡ θέλησίς του ἦτο ἀπόφασις ἀνέκκλητος. Ἡ γεροντικὴ ἰδιοτροπία του νόμος.

Καὶ ὁ Ἀλῆ-μπαμπᾶς ἦτο ὁ προθυμώτερος τῶν ὑπηρετῶν τῆς Χρυσανθης.

Ἡ πρόληψις, ὅτι αὐτὴ ἔφερε τὴν εὐτυχίαν εἰς τὰ ὅπλα τοῦ μπαϊρακίου του· ἡ πεποίθησις, ὅτι αἱ συμβουλαί της ἔστεφον τὴν πάλλευκον κεφαλὴν του διὰ νέων κατὰ τῶν Χριστιανῶν νικῶν, τὴν καθίστων δι' αὐτὸν ὄν ὑπεράνθρωπον, οὐρὶ πλανηθὲν ἐν τῇ γῇ καὶ προστρεξαν εἰς τοὺς κόλπους του ἵνα τῷ ἀνοίξῃ, ζῶντι ἔτι, τὰς πύλας τοῦ Παραδείσου.

Συνέβαλλε δ' οὐκ ὀλίγον εἰς τοῦτο καὶ τὸ οὐράνιον τῆς Χρυσανθης κάλλος. Ὁ Ἀλῆ μπαμπᾶς, μὴ ὢν πλέον ἐν ἡλικίᾳ καθ' ἣν δύναται τις νὰ δρέψῃ τὰ δροσερὰ τοῦ ἔρωτος ἄνθη, ἐλατρευεν ἐν τῇ ξένῃ του τὸ θεῖον, ὅπερ ὑπὸ μορφὴν νέας χριστιανῆς ἦλθε πρὸς αὐτόν. Ὅπως δὲ τοῦ ἰδιαιτέρου του κηπαρίου τὰ ῥόδα οὐδενὶ ἐπέτρεπε νὰ θιξῃ καὶ αὐτὸς δὲ οὗτος ἠρκεῖτο νὰ τὰ θαυμαζῃ καὶ νὰ τὰ ποτιζῃ καθ' ἑκάστην πρωΐαν ἰδιοχείρως, οὕτω καὶ τῆς Χρυσάνθης ἡ ἀγνότης τῷ ἦτο ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἱερά· καὶ οὐδέποτε ἐραστὴς ὑπῆρξε μᾶλλον ζηλότυπος, οὐδέποτε πατὴρ ἢ συζυγος μᾶλλον προσεκτικὸς ἢ αὐστηρὸς πρὸς πᾶν ἔνοχον βλέμμα, ὅσον ὁ γέρων ἐκεῖνος διὰ τὴν κόρην του, ὅπως τὴν ἔλεγεν, ὅπως τὴν ἠσθάνετο, ὅπως πραγματι τὴν ἐθεώρει.

Καὶ ἦτο ὡραία ἡ Χρυσάνθη· τόσον ὡραία, ὥστε αἱ λέξεις, αἵτινες ἐχρησιμευσαν πρὸς χαρακτηρισμὸν τόσων γυναικείων καλλονῶν, θὰ ἦσαν ἄχρηστοι, ἀσήμαντοι διὰ τὴν ἰδικήν της. Τὰ ῥόδα πραγματι ὠχρὰν ἰδέαν θὰ ἔδιδον περὶ τῆς ἁβρότητος καὶ τοῦ χρώματος τῆς ἐπιδερμιδος της. Τὸ γλαυκὸν τοῦ οὐρανοῦ θὰ ἦτο βωβὸν πρὸ τοῦ χρώματος τῶν ὀφθαλμῶν της. Πρὸ τοῦ εὐλυγίστου καὶ ῥαδινοῦ ἀναστήματός της, τὸ ξηρὸν καὶ μονοτονον σχῆμα τῆς κυπαρίσσου θὰ ἦτο ἀναξία λόγου παρομοίωσις.

Ἦτο ὡραία ἡ Χρυσάνθη, ἀλλ' ἦτο προδότις.....

— Ποῦ νὰ ἔχῃ τὴν κατάραν τοῦ θεοῦ.

Ἐντὸς θαλάμου ἔχοντος δύο παράθυρα ἀνοικτὰ καὶ ἄνευ δικτυωτῶν πρὸς τὸν ἀπέραντον τοῦ κονακίου κῆπον, διακεκοσμημένου δὲ πολυτελῶς κατὰ τὸν ἀνατολικὸν τρόπον, μὲ τάπητας πολυτελεῖς ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ μέγα διβάνιον περιζωνῦον αὐτὸν, ἄνθη δὲ πολλὰ ἐπὶ γαστρῶν ἐν τῷ μέσῳ, κυκλοῦντα ὑπερμέγεθες κρυστάλλινον δοχεῖον, ἐν ᾧ πλέουσιν ἀτάραχοι δύο ἢ τρεῖς ἐρυθρόχρυσοι ἰχθῦς, ἐντὸς θαλάμου, οὗτινος ἡ εὐώδης ἀτμόσφαιρα καὶ τὰ τῇδε κακεῖσε, χαμαὶ ἢ ἐπὶ τοῦ διβανίου ἐπισεσωρευμένα χρυσόκροσσα ἐξ ἀπαλῆς μετάξης προσκεφάλαια ἐπιβάλλουσι τὴν ἡδυπάθειαν καὶ τὴν γλυκεῖαν ῥέμβην, κάθηται μόνη ἡ Χρυσάνθη.

Βαθὺς στεναγμὸς ὑπεγείρει τὸ ἀγαλματῶδες στῆθος της καὶ δύο σταγόνες τρέμουσαι, ἀπὸ τῶν βλεφάρων κυλίονται εἰς τὰς παρειάς της.

Ὦ ἐσχάτη ἁμαρτία, ὦ ἄτιμος προδοσία, τοιοῦτον εὑρες πολύτιμον ἀγγεῖον, ἄξιον νὰ περικλείῃ θεσπεσία μῦρα, ἵνα κατοικήσῃς;

Τὸ στιλπνὸν καὶ λεῖον μέτωπον ρυτιδοῖ γραμμὴ, ὑποδηλοῦσα σκέψιν ἀλγεινήν. Τὸ κάτω χεῖλος της, δακνόμενον, προδίδει βαθύν, ἐνδόμυχον πόνον. Καὶ οἱ πρὸς τὸ παράθυρον ἐστραμμένοι ἀπλανεῖς, ἄνευ ζωῆς καὶ κινήσεως ὀφθαλμοί της οὐδὲν παρατηροῦσιν, οὐδὲν ἐξακοντίζουσι βλέμμα.

Ὦ συνείδησις· ἐξηγέρθης ἄραγε καὶ μαστίζεις τὴν μιαρὰν τῆς προδότιδος ψυχήν;

. . . . . .

«Ἡ χεὶρ τοῦ Ἀλῆ μπαμπᾶ, ἦτο θερμοτέρα τοῦ συνήθους σήμερον, σκέπτεται ἡ Χρυσάνθη περίλυπος. Καὶ ἡ χθεσινή του ἐκείνη κεφαλαλγία. . .Ὦ, ἂν ἀσθενήσῃ, ἂν ἀποθάνῃ ἐξαίφνης· θεὲ μου, πατέρα μου, τί θ' ἀπογείνω ἐγώ;»

Καὶ νέος στεναγμὸς, βαθύτερος, ὑπανήγειρε τὰ στήθη της.

«Αὐτοὺς μου τοὺς φόβους δὲν θὰ τοὺς γράψω, δὲν θὰ τοὺς ἐκμυστηρευθῶ εἰς τὸν πατέρα μου· θ' ἀπελπιλιάσῃ ἐκεῖνος πλειότερον ἐμοῦ· θὰ τοὺς αἰσθάνομαι μόνη μου, ὅπως μόνη μου καταπίνω τὰ δάκρυά μου. Πόσον βαρὺ πόσον ἀπαίσιον εἶνε τὸ ἔργον ὅπερ ἀνελαβον· τὸ αἰσθάνομαι ἐν τῇ ἀγάπῃ ἣν μοὶ ἀποδίδουσιν οἱ Τοῦρκοι, τὸ αἰσθάνομαι ἐν τῷ μίσει, ὅπερ θὰ τρέφουσι κατ' ἐμοῦ οἱ Χριστιανοί. Τὸ βλέπω ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ, ἥτις ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καταλαμβάνει τὸ σῶμα μου, τὸ βλέπω ἐν τῇ ἐξαντλήσει τοῦ θάρρους μου, ἐν τῷ φόβῳ, ὅστις μὲ κα-

τέχει ὅτι δὲν θὰ δύναμαι νὰ ὑποκρίνομαι ἐπὶ πολὺ ἀκόμη. . .

«Ἄχ μάννα μου, ἂν ἔζης ἂν ἦσο πλησίον μου. . .

«Πόσον μισητότερος μοὶ καθίσταται καθ' ἑκάστην ὁ Ἀλῆ μπαμπᾶς. Πόσον στυγνὸν μοὶ φαίνεται τὸ γλυκὺ διὰ τοὺς ἄλλους; μειδιαμά του καὶ πόσον αἱ περιποιήσεις, αἱ κολακεῖαι, αἱ θωπεῖαι του μὲ ἐξαγριοῦσιν! Ὄχι! αἱ σκέψεις μου ἐκεῖναι, αἱ χθεσιναὶ δὲν ἦσαν ποσῶς βάσιμοι. Δὲν ἐγκλημματῶ μένουσα ἐνταῦθα. Δὲν πράττω ἔργον κακὸν καὶ ἐπονείδιστον. Τί ἂν τρώγω τὸν ἄρτον του; Μὴ ὁ ἄρτος αὐτὸς δὲν ἐκλάπη, δὲν ἡρπάγη, δὲν ἀνῆκεν εἰς τοὺς χριστιανούς; Τί ἂν εὑρίσκωμαι ὑπὸ τὴν στέγην του; Τίς οἶδε πόσον αἷμα χριστιανικὸν ἐχύθη, ὅπως ποτισθῶσι καὶ ἀνθήσωσι τὰ ῥόδα του, ὅπως βαφῶσιν οἱ τάπητές του, ὅπως κτισθῇ ὁ οἶκος του! Τί ἂν μὲ περιποιῆται καὶ μὲ προστατεύῃ; Προστατεύει τὴν χριστιανὴν ἢ τὴν προδότιδα; Ὦ τὸ βλέμμα του ὁ ὄφις δὲν δύναται νὰ τὸ μεταβάλῃ· ὁ Τοῦρκος ὅμως τὸ καθιστᾶ γλυκύτερον βλέμματος μητρός, καὶ ὁ Τοῦρκος εἶνε ἀπεχθέστερος τοῦ ὄφεως. Ἡ τίγρις τοὺς ὄνυχάς της δὲν δύναται νὰ τοὺς κρύψῃ· ὁ Τοῦρκος ὅμως θωπεύων τόσον ἀπαλῶς, εἶνε πολὺ τῆς τίγρεως φοβερώτερος.

—«Δὲν ἔχω ὄρεξιν, Ἀλῆ μπαμπᾶ, τῷ εἶπον προχθές, ὅτε μὲ παρεκάλει, γονυπετὴς σχεδόν, νὰ δοκιμάσω ἓξ ἑνὸς τοὐλάχιστον ἐκ τῶν δωδεκα ἐδεσμάτων, ἅτινα δὶς τῆς ἡμέρας παραθέτουσι πρὸ ἐμοῦ. Δὲν ἔχω ὄρεξιν. Τί νὰ τῷ εἴπω ἄλλο; ὅτι νομίζω τὰ κρέατα ἐκεῖνα σάρκας χριστιανῶν; Καὶ ἐγευμάτισα ὅπως πάντοτε μὲ ὀλίγον ἄρτον καὶ ὀλίγον ὕδωρ.

— «Δὲν ἔχω τίποτε, Ἀλῆ μπαμπᾶ, τῷ ἔλεγον χθές, ὅτε μὲ ἠρώτα τί ἔχω καὶ διατί οἱ ὀφθαλμοί μου ἦσαν ἐρυθροὶ καὶ δακρυσμένοι αἱ παρειαί μου. Δὲν ἔχω τίποτε. Τί ἄλλο νὰ τῷ εἴπω; ὅτι ἐθρήνουν ἐκ πείσματος διότι δὲν δύναμαι νὰ εἶμαι ἡ πανωλης ἐν τῷ οἴκῳ του καὶ ἐν τῇ φυλῇ του; ὅτι ἐγὼ μόνη τὸν μισῶ πλειότερον ἢ ὅσον μισοῦσιν ἐμὲ ὅλοι οἱ χριστιανοί;

«Δυστυχής! Τί βλέμμα ἦτο ἐκεῖνο τῆς κόρης, ἣν ἐπλησίασα ἵνα τὴν ἐρωτήσω περὶ τῆς ὁδοῦ. Ἔχιδνα ἂν ἤμην δὲν θὰ ἐξεδήλου τὸ βλέμμα της τόσην βδελυγμίαν καὶ φρίκην. Ἄ! εἶμαι ἡ προδότης ἐγώ, εἶμαι ἡ κατηραμένη ἐγω....

«Πατέρα μου, δὲν ἔκαμες καλὰ νὰ μὲ ἀφήσης. Ἦτο πράγματι ἡρωϊκὴ ἡ ἀπόφασίς μου, ἀλλ' εἶμαι ἄρα γε ἱκανὴ νὰ φέρω τὸν σκοπόν μου εἰς πέρας νὰ ἐγειρω ἀκόμη ἐπὶ μακρὸν τὸν βαρὺν αὐτὸν σταυρόν;

«Πόσον φοβερὰ ἦτο ἡ νὺξ ἐκείνη! ἦτο ἡ τελευταία φορὰ καθ' ἣν τοὺς εἶδον ὅλους συνηγμένους ἔξω εἰς τὴν ἐξοχήν μας. Ἐλαμβάνοντο αἱ τελευταῖαι ἀποφάσεις περὶ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ἐγώ, μεθ' ὅλην τὴν συνοφρύωσιν γερόντων τινῶν, παρέστην εἰς τὸ συμβούλιον. Μὴ στενοχωρεῖσθε διὰ τὴν κόρην μου εἶπεν ὁ πατερας. Γνωρίζω ὅτι δύναται νὰ θυσιασθῇ καρτερικώτερον ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἄνδρας καὶ ἐγγυῶμαι δι' αὐτήν. Ἄλλως τε θὰ ἔλθῃ μαζί μας ἔξω εἰς τὰ βουνά.

«Ἔπειτα ἦλθε τὸ ζήτημα τοῦ προδότου, τοῦ ψευδοῦς προδότου. — Ποῖος ἐξ ὑμῶν τῶν νέων ἔχει τὴν μεγαλειτέραν ἀφοσίωσιν καὶ ἀγάπην πρὸς τὴν πατρίδα; Ποῖος ἀπόφασιζει νὰ φαίνεται ἄτιμος δι' ὀλίγον καιρόν, νὰ ὑβρίζεται, νὰ δέχεται ἐπὶ τῆς κεφαλῆς ὅλας τοῦ κόσμου τὰς κατάρας καὶ μίαν μόνην εὐλογίαν, τὴν εὐλογίαν τῆς πατρίδος, ἥτις θὰ τὰς ἐξκλείφῃ ὅλας;

«Φαβερὰ πάλη ἐγίνετο ἐν τῇ καρδίᾳ ἑνὸς ἑκάστου. Καὶ ἦσαν ὅλοι ἥρωες. Ἦτο τὸ ἄνθος τῆς Κρήτης ἐκεῖ συνηγμένον. Εἰς ἓν βλέμμα τοῦ ἀρχηγοῦ θὰ ἐρίπτοντο ὅλοι εἰς τὸ πῦρ. Ἀλλὰ τὸ ἀπαίσιον πρόσωπον τοῦ ψευδοῦς προδότου οὐδεὶς ἀπεφάσιζε νὰ ὑποδυθῇ ὅσον σπουδαῖον καὶ ἂν ἐφαίνετο.

«Καὶ ἦτο ἀληθῶς τὸ σπουδαιότερον. Πῶς θὰ ἐγνώριζον οἱ ἐπαναστάται τὰς ἀποφάσεις τῶν Τούρκων ἀρχηγῶν; Ποῖος θὰ τοὺς καθωδήγει περὶ τῶν σχεδίων των; Τίς θὰ ἠργάζετο ὅπως σώζῃ τοὺς πολλοὺς θυσιάζων ἑαυτὸν πρῶτον ἐν ἀνάγκῃ; Ἦτο ἀπόλυτος ἀνάγκη ἀνθρώπου ἀπολαύοντος τῆς πλήρους ἐμπιστοσύνης τῶν Τούρκων, ὅσον ἀκριβὲς καὶ ἂν ἠγοράζετο αὕτη. — Ἀλλὰ πάλιν οὐδεὶς προσεφέρθη. Παρετήρουν ὁ εἷς τὸν ἄλλον ὠχροί, ἔντρομοι. Ἐφοβοῦντο μὴ διαταχθῇ τις καὶ τότε; . . . τότε μεθ' ὅλον τὸν ὅρκον ὃν πρὸ μικροῦ ἔτι εἶχον ὁμώσῃ . . . θὰ παρήκουε, θὰ ἐγίνετο ἐπίορκος ἀλλ' ὄχι προδότης ἔστω καὶ προδότης τοιοῦτος.

«Ὁ ἀρχηγὸς προέτεινε τέλος ν' ἀποφασίσῃ ἡ τύχη, ἀλλ' ἤδη ἐγὼ εἶχον λάβει τὴν ἀπόφασίν μου. Ψιθυρισμὸς ἀποδοκιμασίας ἀντετάχθη εἰς τὴν περὶ κλήρου πρότασιν . . . καὶ τὰ πράγματα θὰ ἐλάμβανον, τίς οἶδε ποίαν θλιβερὰν διὰ τὴν πατρίδα τροπήν, ἂν ἐγὼ δὲν ἔκυπτον εἰς τὸ οὖς τοῦ πατρός μου: —Πηγαίνω ἐγώ, εἶπον, μόλις δυναμένη νὰ ἀρθρώσω τὰς λέξεις. Ὅλοι ἐν τούτοις, τόση ἐπεκράτει σιγὴ καὶ συγκίνησις — ὅλοι μὲ ἤκουσαν· ὁ πατήρ μου ἀνωρθώθη τεταραγμένος, ἐκστατικός. Δὲν ἤξευρε τί νὰ εἴπῃ. Ἐσκέφθη ὀλίγον καὶ ἔπειτα: — Νὰ ἔχῃς τὴν εὐχὴν τῆς μάννας σου ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν ἰδικήν μου, εἶπεν. Ἔπειτα στρεφόμενος πρὸς τὸν ἀρχηγὸν καὶ τοὺς ἄλλους. — Θὰ ἐπήγαινα ἐγὼ ἂν δὲν ἤμην γέρων. Θὰ ἔστελλα τὸν υἱόν μου ἂν εἶχον. Ἀλλὰ εἶνε τὸ αὐτό· πηγαίνει ἡ κόρη μου! Καὶ τόσον ὑπερήφανος, τόσον μέγας ἐφαίνετο ὁ πατήρ μου λέγων τοῦτο, ὥστε ὅσα βάσανα καὶ ἂν ὑφίσταμαι τώρα, ἀξίζουν ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν χαρὰν τὴν ὁποίαν τοῦ ἐχάρισα . . .

«Ὦ πατέρα μου πόσον μὲ ἐνθαρρύνει καὶ ἐγκαρδιοῖ τὸ βλέμμα σου ἐκεῖνο τὸ ἀλησμόνητον.

«Καὶ πόσον καλῶς ἐγνώριζεν ὁ πατὴρ μου τοὺς Τούρκους καὶ μάλιστα τὸν μέγαν καὶ πολὺν Ἀλῆ μπαμπᾶν· Ὅπως μοὶ τὰ ἔλεγεν οὕτω καὶ συνέβησαν. Κατέστην ἡ λατρεία καὶ τὸ προσκύνημά του. Ἐγὼ εἶμαι ἡ κυρία, ἐγὼ διατάσσω· καὶ ὀφείλω νὰ τὸ ὁμολογήσω· οὐδὲ ὑπὸ τὰς πτέρυγας ἐκείνου θὰ ἤμην τόσον ἀσφαλής.

«Ὅλην τὴν νύκτα μὲ ἐδίδασκε πῶς πρέπει νὰ φέρωμαι, πῶς νὰ γράφω, πῶς ν' ἀνταποκρίνομαι διὰ τῆς τυφλῆς ἐπαίτιδος, ἥτις ἔρχεται καθ' ἑκάστην ζητοῦσα τὸ ἔλεος καὶ κινοῦσα διὰ τῆς ὄψεώς της τὸν οἶκτον.

«Ἔπειτα τὴν πρωΐαν, ἀφοῦ κλαίων ὡς παιδίον, λιπόθυμος σχεδὸν ἐκ τῆς συγκινήσεως μὲ ἀπεχαιρέτισε καὶ ἐβεβαιώθη περὶ τῆς ἀφίξεώς μου εἰς τὸ γειτονικὸν μετόχι τοῦ Ἀλῆ-μπαμπᾶ, θὰ ἐξῆλθεν, ὅπως μοὶ ἔλεγεν, εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ χωρίου καὶ πρῶτος αὐτὸς θὰ ἔκραζεν . . .

«Ὦ πατέρα μου, πατέρα μου, πόσον μὲ σπαράσσουν, πόσον μὲ πονοῦν οἱ λόγοι σου ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους δὲν ἤκουσα ἀλλ' ἠσθάνθην. . .

Θὰ ἔκραζεν, ἐνῶ ἐνδομύχως θὰ μοὶ ἔδιδε τὴν εὐχὴν τῆς μάννας μου καὶ τὴν εὐχὴν τόυ:

—Ἡ κόρη μου ἐπῆγε μὲ τοὺς Τούρκους, ἡ κόρη μου ἔγινε προδότις! νὰ ἔχῃ τὴν κατάραν μου! »

. . . . . .

. . . . . .

Ἡ παράδοσις μόνον δι' ἀρῶν συνοδεύει τὸ ὄνομα τῆς ὡραίας Χρυσάνθης. Ἅπαντες οἱ παρκσταθέντες ἐν τῷ συμβουλίῳ τῆς νυκτὸς ἐκείνης ἐφονεύθησαν κατὰ τὴν ἐπανάστασιν μὴ ἐξαιρουμένου οὐδὲ τοῦ ἡρωϊκοῦ αὐτῆς πατρός. Καὶ πίπτοντες, ἐν τῷ πεδίῳ τῆς τιμῆς συναπέφερον μετ' αὐτῶν καὶ τὸ μυστικὸν τῆς ὑπερανθρώπου ἐκείνης αὐταπαρνήσεως.

Οὐδεὶς γνωρίζει πόσων νικῶν ἐγένετο ἡ αἰτία, πόσους χριστιανούς, πόσα χωρία ὁλόκληρα ἔσωσεν ἀπὸ βεβαίας καταστροφῆς.

Οὐδεὶς γνωρίζει ἂν ζῇ ἔτι ἢ ἀπέθανεν, ὅπως ἔζησεν ἡρωϊκῶς, κατακρημνισθεῖσα ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ κονακίου, καθ' ἣν ἡμέραν, θανόντος αἰφνιδίως τοῦ Ἀλῆ μπαμπᾶ, ὁ υἱός του ἦλθε νὰ τὴν λάβῃ ὡς κληρονομίαν. ..

Οὐδεὶς ποτε ἠρώτησε περὶ τῆς τύχης τῆς Χρυσάνθης. Ἠρκοῦντο μόνον ν' ἀποδίδωσιν αὐτῇ πᾶσαν ἀτυχίαν τῶν χριστιανικῶν ὅπλων, πᾶσαν καταστροφὴν, καὶ ἀκούοντες ἁπλῶς τὸ ὄνομα ἢ ἀναμιμνησκόμενοι τῆς μορφῆς τῆς προδότιδος νὰ ἐπαναλαμβάνωσιν:

— Νὰ ἔχῃ τὴν κατάρα τοῦ Θεοῦ.

—Ὅτι βγάζουν τὰ φάρμακερὰ χαμόδενδρα σὰν σπάσῃ τὸ βλαστάρι τους, νὰ βγάζουν καὶ τὰ στήθια της σὰν πιάσῃ νὰ βυζάξῃ παιδί, μοναχοπαιδί της.

— Καὶ τὰ χείλια της νὰ γίνουνται λεπίδες μαχαιριοῦ, γιὰ ὅποιον ἢ γιὰ ὅποιαν κι' ἂν φιλήσῃ, ἂς εἶνε καὶ ἀνήμερα τοῦ Χριστὸς Ἀνέστη.

Ιω. Μ. ΔΑΜΒΕΡΓΗΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΜΕ ΤΟ ΧΡΥΣΟΥΝ ΠΡΟΣΩΠΕΙΟΝ

ΜΥΘΟΣ

Α΄.

Ὁ χρυσοῦν προσωπεῖον φέρων βασιλεὺς ἠγέρθη ἐκ τοῦ μέλανος θρόνου του, ἐφ' οὗ πρὸ ὡρῶν ἐκάθητο, καὶ ἠρώτησε τὴν αἰτίαν τοῦ θορύβου. Οἱ θυρωροὶ εἶχον διασταυρώσει τὰς λόγχας των καὶ ἠκούετο ἠχῶν ὁ σίδηρος. Πέριξ τῆς ὀρειχαλκίνης ἑστίας ὠρθώθησαν ἐπίσης καὶ οἱ πεντήκοντα ἱερεῖς δεξιόθεν, καὶ οἱ πεντήκοντα γελωτοποιοὶ ἀριστερόθεν, καὶ αἱ πεντήκοντα γυναῖκες ἐν ἡμικυκλῳ, κινοῦσαι τὰς χεῖρας. Ἐκ τῆς ῥοδόχρου καὶ πορφυρᾶς φλογὸς, ἣν ἀντενάκλα ἡ χαλκίνη στεφάνη τῆς ἑστίας, ἀπήστραπτον τὰ προσωπεῖα.

Αἱ γυναῖκες, οἱ γελωτοποιοὶ καὶ οἱ ἱερεῖς μιμούμενοι τὸν βασιλέα αὐτῶν ἔφερον ὄψεις ἀμεταβλήτους ἐξ ἀργύρου, σιδήρου, χαλκοῦ, ξύλου καὶ ὑφάσματος. Τὰ προσωπεῖα τῶν μίμων ἦσαν ὑπὸ τοῦ γέλωτος ἀνεῳγμένα, τὰ δὲ τῶν ἱερέων μέλανα καὶ σοβαρά. Πεντήκοντα ἰλαρὰ πρόσωπα ἔνθεν προεκάλουν τὸ μειδίαμα τοῦ βασιλέως, ἐν ᾧ ἐκεῖθεν πεντήκοντα πρόπωπα κατηφῆ ἵσταντο αὐστηρὰ καὶ ἐρρυτιδωμένα. Ἐν τούτοις τὰ ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν γυναικῶν διαφανῆ ὑφάσματα παρίστων μορφὰς διαρκῶς χαριέσσας καὶ ὑπὸ ψευδοῦς μειδιάματος ἐμψυχουμένας. Ἀλλὰ τὸ χρυσοῦν τοῦ βασιλέως προσωπεῖον ἦτο μεγαλοπρεπές, στίλβον, ἀληθῶς βασιλικόν.

Ὁ βασιλεὺς λοιπὸν ἵστατο σιωπηλός, ὅμοιος ἕνεκα τῆς σιγῆς ταύτης ποὸς τὸ γένος τῶν βασιλέων ὧν ἦτο ὁ τελευταῖος ἀπόγονος. Ἡ χωρα εἶχε ποτὲ διοικηθῆ ὑπὸ ἡγεμόνων φερόντων τὸ πρόσωπον ἀποκεκαλυμμένον, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ εἶχεν ἱδρυθῆ δυναστεία βασιλέων προσωπιδοφόρων. Οὐδεὶς ποτε εἶδε τὸ πρόσωπον τῶν βασιλέων τούτων. Τὸν δὲ λόγον ἠγνόουν καὶ αὐτοὶ οἱ ἱερεῖς. Ἐν τούτοις παλαιόθεν ἦτο διατεταγμένον νὰ καλύπτωσι τὰ πρόσωπα ἐκείνων, ὅσοι ἐπλησίαζον τὸ παλάτιον, ὥστε καὶ αὐτὴ ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια μόνον τὰ προσωπεῖα τῶν ἀνθρώπων ἐγνώριζεν.

Ἐν ᾧ δὲ τὰ ξίφη τῶν φυλάκων, καὶ τὰ ἠχηρὰ ὅπλα των ἀντήχουν, ὁ βασιλεὺς ἠρώτησε διὰ φωνῆς σοβαρᾶς.

—Τίς τολμᾷ νὰ μὲ ταράττῃ, καθ' ἣν ὥραν καθημαι ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, ἐν μέσῳ τῶν ἱερέων, τῶν γελωτοποιῶν καὶ τῶν γυναικῶν μου;

Καὶ οἱ φύλακες ἀπεκρίθησαν τρέμοντες.

— Ὑψηλοφρονέστατε βασιλεῦ, χρυσοῦν προσωπεῖον, εἶνε πτωχός τις, φέρων μακρὰν ἐσθῆτα καὶ ἔχων τὸ πρόσωπον ἀποκεκαλυμμένον. Φαίνεται εὐσεβὴς ἐπαιτης ἐκ τῶν πλανωμένων ἀνὰ τὴν χωραν.

— Ἀφήσατε τὸν ἐπαίτην τοῦτον νὰ εἰσέλθῃ εἶπεν ὁ βασιλεύς.

Τότε ὁ φέρων τὸ σοβαρώτερον προσωπεῖον ἱερεὺς ἐστράφη πρὸς τὸν θρόνον καὶ ὑπεκλίθη.

—Ὦ βασιλεῦ, εἶπεν, οἱ χρησμοὶ προεῖπον ὅτι δὲν εἶνε καλὸν διὰ τὸ γένος σου νὰ ἴδῃς πρόσωπον ἀνθρώπου.

Καὶ ἐκ τῶν γελωτοποιῶν, ὁ φέρων τὸ μᾶλλον διερρωγὸς ἐκ τοῦ γελωτος προσωπεῖον, ἔστρεψε τὰ νῶτα πρὸς τὸν θρόνον καὶ ὑποκλιθεὶς:

— Ὦ ἐπαῖτα, εἶπεν, ὃν ἀκόμη δὲν εἶδον. Ἀναμφιβόλως εἶσαι πλειότερον βασιλεὺς τοῦ προσωπιδοφόρου βασιλέως, ἀφοῦ εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ σὲ ἴδῃ

Καὶ ἡ γυνὴ ἧς ἡ ψευδὴς μορφὴ ἔφερε τὴν ἀφθονωτέραν μέταξαν ἤνωσε τὰς χεῖρας της, τὰς ἀπεμάκρυνεν, εἶτα ἐκύρτωσεν αὐτὰς ὡς ἵνα περιβάλῃ τὰ ἀγγεῖα τῶν θυσιῶν. Ὁ δὲ βασιλεὺς κλίνων τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς αὐτὴν ἐφοβεῖτο τὴν θέαν τοῦ γυμνοῦ προσώπου.

Ἀλλ' ἔπειτα ἔνοχος ἐπιθυμία ἐγενήθη ἐν τῇ καρδίᾳ του. — Ἀφήσατε τὸν ἐπαίτην τοῦτον νὰ εἰσέλθῃ, εἶπεν.

Καὶ ἐν μέσῳ τοῦ φρίσσοντος δάσους τῶν λογχῶν, μεταξὺ τῶν ὁποιων ἔστιλβον τὰ ἐλάσματα αὐτῶν ὡς ἀπαστράπτοντα φύλλα χάλυβος χρυσοπρασίνου καὶ ἐρυθροχρύσου, γέρων μὲ γενειαδα λευκὴν καὶ ἠνωρθωμένην προὐχώρησε μέχρι τῆς βάσεως τοῦ θρόνου καὶ ἤγειρε πρὸς τὸν βασιλέα πρόσωπον γυμνὸν, ἐφ' οὗ ἔτρεμον ἀπλανεῖς ὀφθαλμοί.

— Ὁμίλησον εἶπεν ὁ βασιλεύς.

Ὁ δὲ ἐπαίτης ἀπήντησε γεγωνυίᾳ τῇ φωνῇ.

— Ἐὰν ἐκεῖνος ὅστις μοι ἀπευθύνει τὸν λόγον εἶναι ὁ τὸ χρυσοῦν προσωπεῖον φέρων ἀνὴρ θὰ ἀποκριθῶ βεβαίως. Καὶ φρονῶ ὅτι αὐτὸς εἶναι. Τίς θὰ ἐτόλμα ἐνώπιον αὐτοῦ νὰ ὑψώσῃ τὴν φωνήν; Ἀλλὰ δὲν δύναμαι νὰ βεβαιωθῶ περὶ αὐτοῦ ἰδίοις ὄμμασι, διότι, εἶμαι τυφλός. Ἐν τούτοις γνωρίζω ὅτι εἰς τὴν αἴθουσαν ταύτην εὑρίσκονται γυναῖκες, τὸ γνωρίζω δὲ ἐκ τοῦ ἀπαλοῦ θωπεύματος τῶν χειρῶν των ἐπὶ τῶν ὤμων των· ὅτι εὑρίσκονται μῖμοι, διότι τοὺς ἀκούω νὰ γελῶσιν, ὅτι εὑρίσκονται καὶ ἱερεῖς, διότι οὗτοι κρυφίως καὶ σοβαρῶς συνομιλοῦσιν. Οἱ ἄνθρωποι τῆς πόλεως ταύτης μοὶ εἶπον ὅτι εἶσθε μετημφιεσμένοι, καὶ σὺ ὁ τὸ χρυσοῦν προσωπεῖον φέρων, βασιλεῦ, ὁ τελευταῖος τοῦ γένους σου, οὐδέποτε παρετήρησας σάρκινα πρόσωπα. Ἄκουσον, εἶσαι βασιλεὺς καὶ δὲν γνωρίζεις τοὺς λαούς σου. Οὗτοι οἱ πρὸς ἀριστερὰν εἶναι οἱ γελωτοποιοί· τοὺς ἀκούω νὰ γελῶσιν· ἐκεῖνοι οἱ πρὸς τὰ δεξιὰ εἶναι οἱ ἱερεῖς, τοὺς ἀκούω νὰ κλαίωσιν, οἱ δὲ μῦς τῶν προσώπων τῶν γυναικῶν τούτων διακρίνω ὅτι εἶναι πλήρης μορφαμῶν. Ὁ βασιλεὺς τότε ἐστράφη πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὁ ἐπαίτης ὠνόμαζε γελωτοποιοὺς καὶ τὸ βλέμμα του συνήντησε τὰ μέλανα καὶ σοβαρὰ προσωπεῖα τῶν ἱερέων· ἐστράφη πρὸς ἐκείνους οὓς ὠνόμαζεν ἱερεῖς καὶ τὸ βλέμμα του εὗρε τὰς χαινούσας ἐκ τοῦ γέλωτος προσωπίδας τῶν γελωτοποιῶν· ἔκλινε τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰς γυναῖκας καὶ τὰ πρόσωπά των τῷ ἐφάνησαν ὡραῖα.

— Ψεύδεσκι ξένε, εἶπεν ὁ βασιλεύς, καὶ εἶσαι σὺ ὁ γελῶν, ὁ θρηνῶν καὶ ὁ μορφάζων. Διότι τὸ ἀπαίσιον πρόσωπόν σου ἱφιστάμενον τὰς διαφόρους ταύτας μεταβολάς, εἶνε ἀνίκανον νὰ διακρίνῃ τὰς ἀληθεῖς μορφὰς τῶν ἄλλων· ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐχαρακτήρισας ὡς γελωτοποιοὺς εἶναι οἱ ἱερεῖς μου, καὶ ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ὑπεδείξας ὡς ἱερεῖς εἶνε οἱ γελωτοποιοί μου, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ κρίνῃς σὺ, τοῦ ὁποίου τὸ πρόσωπον πτυχοῦται εἰς ἑκάστην λέξιν, περὶ τῆς ἀμεταβλήτου καλλονῆς τῶν γυναικῶν μου;

— Οὔτε περὶ τῆς ἰδικῆς των, οὔτε περὶ τῆς ἰδικῆς σου καλλονῆς δύναμαι νὰ κρίνω, εἶπεν ὁ ἐπαιτης χαμηλῇ τῇ φωνῇ, ἐπειδὴ εἶμαι τυφλός. Ἀλλ' οὐδὲ σὺ αὐτὸς γνωρίζεις τι, οὔτε περὶ τῶν ἄλλων, οὔτε περὶ αὐτοῦ τοῦ προσώπου σου. Ἀλλ' εἶμαι ἀνώτερος σοῦ κατὰ τοῦτο: *ἐν οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα*· πλὴν δύναμαι νὰ συμπεράνω. Ἴσως λοιπόν, ὅσοι σοὶ φαίνονται γελωτοποιοί, κλαίουσιν ὑπὸ τὰς προσωπίδας των. Καὶ πιθανὸν ἐκεῖνοι, οἵτινες σοὶ φαίνονται ὡς ἱερεῖς, ἔχουσι τὸ ἀληθὲς αὐτῶν πρόσωπον παραμεμορφωμένον, ὅπως σὲ ἀπατῶσιν. Ἀγνοεῖς ἂν αἱ παρειαὶ τῶν γυναικῶν σου δὲν εἶναι φαιόχροι ὑπὸ τὴν μέταξαν. Καὶ σὺ αὐτὸς προσωπιδοφόρε βασιλεῦ, τίς οἶδεν ἂν δὲν εἶσαι φρικωδης μεθ' ὅλην τὴν ἐξωτερικὴν λάμψιν σου...

Τότε ἐκ τῶν γελωτοποιῶν ὁ ἔχων τὸ πλατύτερον στόμα ἀνοικτὸν ἐκ φαιδρότητος ἐξέβαλε καγχασμὸν ὅμοιον πρὸς ὀλολυγμόν. Καὶ ἐκ τῶν ἱερέων, ὁ ἔχων τὸ σοβαρότερον μέτωπον ἀπήγγειλεν ἱκεσίαν τινὰ ὁμοίαν πρὸς νευρικὸν γέλωτα, ὅλα δὲ τὰ προσωπεῖα τῶν γυναικῶν ἐφρικίασαν·

Ὁ δὲ χρυσῆν ὄψιν ἔχων βασιλεύς, ἐποίησε νεῦμα καὶ οἱ φύλακες ἥρπασαν ἐκ τῶν ὤμων τὸν γυμνοπρόσωπον γέροντα καὶ τὸν ἐξέβαλον τῆς αἰθούσης διὰ τῆς μεγάλης θύρας·

Β΄.

Ἡ νὺξ παρῆλθεν ὁ δὲ ὕπνος τοῦ βασιλέως ἦτο λίαν τεταραγμένος.

Τὴν πρωΐαν ὑπὸ κακῆς ἐπιθυμίας ὁρμώμενος περιεπλανήθη ἀνὰ τὸ ἀνάκτορόν του, ἀλλὰ οὔτε εἰς τοὺς κοιτῶνας, οὔτε εἰς τὰ ἐστιατόρια, οὔτε εἰς τὰς ἐζωγραφημένας καὶ ἐπιχρύσους αἰθούσας τῆς ὑποδοχῆς εὗρεν ὅ,τι ἐζήτει. Καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τοῦ βασιλικοῦ παλατίου οὐδὲν κάτοπτρον ὑπῆρχε. Τοιαύτη διαταγὴ εἶχε δοθῆ παρὰ τῶν χρησμῶν καὶ τῶν ἱερέων πρὸ μακρῶν χρόνων.

Ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ μέλανος θρόνου του δὲν διεσκέδασε μετὰ τῶν γελωτοποιῶν, οὔτε εἶδε τὰς γυναῖκας του, οὔτε τοὺς ἱερεῖς ἤκουσε, διότι ἐσκέπτετο περὶ τοῦ προσώπου του.

Ὅτε ὁ δύων ἥλιος ἔρριψε πρὸς τὰ παράθυρα τοῦ ἀνακτόρου του τὸ φῶς τῶν αἱμοχρόων αὐτοῦ μεταλλων, ὁ βασιλεὺς ἀφῆκε τὴν ἐκ τῆς πυρᾶς θερμὴν αἴθουσαν, ἀπεμάκρυνε τοὺς φύλακας, διῆλθε τάχιστα τὰς ἑπτὰ κεντρικὰς αὐλὰς τὰς ὑπὸ σπινθηροβολούντων τοιχίσκων τετειχισμένας καὶ ἐξῆλθε κρυφίως εἰς τὴν ἐξοχὴν διὰ χαμηλῆς πλαγίας θύρας.

Ἦτο ἔντρομος καὶ περίεργος, ἐγνώριζεν ὅτι ἔμελλε νὰ ἴδῃ ἄλλα πρόσωπα καὶ ἴσως τὸ ἰδικόν του. Ἐν τῷ βάθει τῆς ψυχῆς του ἤθελε νὰ εἶναι βέβαιος περὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ὡραιότητος· Διατί ὁ ἄθλιος ἐκεῖνος ἐπαίτης νὰ τῷ ἐμβάλῃ τὴν ἀμφιβολίαν ἐν τῇ καρδίᾳ.

Ὁ τὸ χρυσοῦν προσωπεῖον φέρων βασιλεὺς ἔφθασε διὰ τῶν δασῶν εἴς τινα ὄχθην ποταμοῦ περικυκλουμένου ὑπὸ τῶν δασῶν τούτων.

Τὰ δένδρα εἶχον περιβληθῆ φλοιοὺς στιλπνοὺς καὶ χρυσίζοντας. Ὑπῆρχον κορμοὶ ἀπαστράπτοντες ἐκ λευκότητος. Ὁ βασιλεὺς ἔθραυσε κλάδους τινάς· οἱ μὲν τούτων ἔσταζον χυμὸν τινα μυξώδη, ἄλλοι δὲ ἀπεκάλυπτον μυστηριώδη τινα σαπρότητα καὶ ραγάδας μελαίνας. Ἡ γῆ ἦτο κατηφὴς καὶ ὑγρά, ὑπὸ τὸν ποικιλόχρουν τάπητα τῆς χλόης καὶ τῶν μικρῶν ἀνθέων.

Εἰς τὸ ἄκρον τοῦ δάσους ἐπὶ τῆς στεφάνης τῆς ὄχθης ὁ βασιλεὺς ἐσταμάτησεν κατατεθελγμένος. Νεᾶνις ἐκάθητο ἐπὶ τῆς χλόης· ὁ βασιλεὺς ἐθεώρει τὴν ἀναδεδεμένην αὐτῆς κόμην, τὸν ἐπιχαρίτως κεκλιμένον τράχηλον τὴν εὐλύγιστον αὐτῆς ὀσφύν, τὸ μέχρι τῶν ὤμων κυματίζον σῶμα της, ὅταν μεταξὺ τῶν δύο δακτύλων της ἔστρεφε διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς ἄτρακτον λίαν ὀγκώδη καὶ τὴν ἄκραν πυκνῆς ἠλακάτης.

Ἠγέρθη ἐν ταραχῇ, ἔστρεψε πρὸς αὐτὸν τὸ πρόσωπόν της καὶ ἐν τῇ συγχύσει της ἥρπασε διὰ τῶν χειλέων τὸ νῆμα, ὅπερ οὕτω ἐφαίνετο χωρίζον δι' ὠχρᾶς γραμμῆς τὰς ροδίνους παρειάς της·

Ὅταν ὁ βασιλεὺς εἶδε τοὺς μέλανας τούτους ὀφθαλμοὺς τεθορυβημένους καὶ τοὺς λεπτοφυεῖς αὐτῆς ῥώθωνας πάλλοντας καὶ τὸν τρόμον τῶν χειλέων καὶ τὸν στρογγύλον πώγωνα κλίνοντα πρὸς τὸ στῆθος, τὸ ὑπὸ ροδίνου θωπευόμενον φωτός, ὥρμησε παράφορος πρὸς τὴν νεάνιδα καὶ ἔλαβε βιαίως τὰς χεῖρας της·

— Ἐπεθύμουν, εἶπε, διὰ πρώτην φορὰν νὰ λατρεύσω μορφὴν γυμνὴν, ἐπεθύμουν νὰ ἀφαιρέσω τὸ χρυσοῦν τοῦτο προσωπεῖον, ὅπερ μὲ διαχωρίζει τοῦ ἀέρος, καὶ νὰ πορευθῶμεν ἀμφότεροι ἐν θαυμασμῷ ὅπως καταπατρισθῶμεν ἐν τῷ ποταμῷ.

Ἡ νεᾶνις ἤγγισε μετ' ἐκπλήξεως, διὰ τοῦ ἄκρου τῶν δακτύλων της, τὰ μεταλλικὰ ἐλάσματα τοῦ βασιλικοῦ προσωπείου.

Ἐν τούτοις ὁ βασιλεὺς ἔλυσεν ἀνυπομόνως τοὺς χρυσοῦς ἱμάντας, τὸ προσωπεῖον ἐκυλίσθη ἐπὶ τῆς χλόης καὶ ἡ νεᾶνις καλύπτουσα διὰ τῶν χειρῶν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξέβαλε κραυγὴν φρίκης.

Αὐτοστιγμεὶ δὲ ἐτρέπετο εἰς φυγὴν διὰ τοῦ σκιεροῦ δάσους, πιέζουσα ἐπὶ τοῦ κόλπου της τὴν διὰ κανναβίως ἐσπαργανωμένην ἠλακάτην της.

Ἡ κραυγὴ τῆς νεάνιδος ἀντήχησε θλιβερῶς ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ βασιλέως. Ἔδραμεν οὗτος ἐπὶ τῆς ὄχθης, ἔκλινε πρὸς τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ καὶ ἐκ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χειλέων ἐξέφυγεν ἄγριος μηκυθμός: Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ ἥλιος ἐξηφανίζετο ὄπισθεν τῶν φκιῶν καὶ κυανῶν λόφων τοῦ ὁρίζοντος, παρετήρει ἐντὸς τοῦ ὕδατος ὄψιν ὑπόλευκον, ἐξωδηκυῖαν, κεκαλυμμένην ὑπὸ λεπίων καὶ μὲ τὸ δέρμα πλῆρες δυσωδῶν ἐξανθημάτων, παραυτὰ δὲ ἀνεμνήσθη παλαιῶν ἀναγνώσεών του καὶ ἐνόησεν, ὅτι ἦτο λεπρός.

Γ'

Ἡ σελήνη ὡς προσωπεῖον κίτρινον ἐναέριον ἀνήρχετο ὑπεράνω τῶν δένδρων. Ἠκούετο ἐνίοτε θροῦς πτερύγων καθύγρων ἐν τῷ μέσῳ τῶν κλαδίων. Νέφος ὁμίχλης ἐκυμάτιζε κατὰ τὸ μῆκος τοῦ ποταμοῦ. Ἡ στιλπνότης τοῦ ὕδατος ἐπεξετείνετο εἰς μέγα διάστημα καὶ ἐχάνετο εἰς τὸ ὑποκύανον βάθος. Πτηνὰ μὲ κεφαλὴν χρώματος ἀλουργοῦ, ἐρρυτίδουν τὸ ρεῦμα διὰ κύκλων οἵτινες διλύοντο βραδέως.

Καὶ ὁ βασιλεὺς ὄρθιος ἐθεώρει μὲ τοὺς βραχίονας ἀπομεμακρυσμένους ἐκ τοῦ σώματός του, ὡς εἰ ἀπηχθάνετο νὰ ἐγγίσῃ ἑαυτόν. Ἐπανήγειρε τὸ προσωπεῖον καὶ τὸ ἔθηκεν ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ὡς ἐν ὀνείρῳ δὲ βαδίζων, διηυθύνθη πρὸς τὸ ἀνάκτορον του.

Ἔκρουσε τὸν κώδωνα τῆς θύρας τοῦ πρώτου τειχους καὶ οἱ φύλακες ἐξῆλθον μετὰ δάδων ἐν θορύβῳ. Ἐφώτισαν τὸ χρυσοῦν προσωπεῖον καὶ ὁ βασιλεὺς εἶχε τὴν καρδίαν αὐτοῦ συνεσφιγμένην ἐξ ἀγωνίας, σκεπτόμενος ὅτι οἱ φύλακες ἔβλεπον ἐπὶ τοῦ μεταλλου λευκὰ λεπια. Διῆλθε τὴν λουομένην ὑπὸ τῆς σελήνης αὐλήν, ἑπτάκις δὲ ἠσθάνθη τὴν καρδιαν σπαρασσομένην ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀγωνίας πρὸ τῶν ἑπτὰ θυρῶν, ἔνθα οἱ φύλακες ἔφερον τὰς ἐρυθρὰς δᾴδας πλησιον τοῦ χρυσοῦ προσωπείου.

Ἐν τούτοις ἡ λύπη ηὔξανεν ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς παραφορᾶς ὡς μέλαινα φυτεια περιελισσομένη ὑπὸ φυτοῦ ὑποξάνθου· Οἱ δὲ μαῦροι καὶ ζοφεροὶ καρποὶ τῆς θλίψεως καὶ τῆς ὀργῆς ἀνῆλθον ἐπὶ τῶν χειλέων του καὶ ἐγευθη τοῦ πικροῦ αὐτῶν χυμοῦ.

Εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀνάκτορον καὶ ὁ πρὸς ἀριστερὰν αὐτοῦ φρουρὸς, ἔχων τὸν ἕνα πόδα τεταμένον καὶ τὴν σπαθην ὑπὲρ την κεφαλὴν, ἐστράφη ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ ἑτέρου, σχηματιζων κύκλον, ἐν ᾧ ὁ πρὸς τὰ δεξιὰ ἐστραφη ἐπὶ τοῦ ἄκρου τοῦ ἀντιθέτου ποδὸς κατευγαζόμενος ὑπο θαμβούσης φωτεινῆς πυραμίδος σχηματιζομένης ἐκ τῶν ἀντανακλώντων ἀδαμαντίνων κοσμημάτων αὐτοῦ.

Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς οὐδόλως ἐνθυμήθη ὅτι αὗται ἦσαν αἱ νυκτερινὰι ἐθιμοταξιαι. Διῆλθεν ὑπὸ φρίκης κατειλημμένος, νομίζων ὅτι οἱ χωροφύλακες ἤθελον νὰ κτυπήσωσιν ἢ διαρρήξωσι τὴν ἀποτρόπαιον καὶ ἐξωδηκυῖαν αὐτοῦ κεφαλήν.

Οἱ διάδρομοι τοῦ ἀνακτόρου ἦσαν ἔρημοι. Δᾴδες τινὲς ἀπομεμονωμέναι ἔκαιον χαμηλὰ ἐντὸς τῶν κηροπηγίων των. Ἄλλαι ἦσαν ἐσβεσμέναι καὶ ἐφαίνοντο ἐπ' αὐτῶν κεχυμένα ψυχρὰ δάκρυα ῥητίνης.

Ὁ βασιλεὺς διῆλθε τὰς αἰθούσας, ἃς ἐκόσμουν τάπητες διὰ λειρίων ἐρυθρῶν καὶ κιτρίνων χρυσανθέμων κεντημένοι, καὶ ἕδραι ἐξ ἐβένου διὰ χρυσῶν ὑρασμάτων ἐπικεκαλυμμέναι. Πέπλοι διὰ κομιδίου ἐπικεχρισμέναι καὶ φέροντες ζωγραφίας πτηνῶν μὲ πόδας ποικιλόχρους· καὶ ἀργυρᾶ ῥάμφη, ἐκρέμαντο ἐκ τῆς ὀροφῆς ἔνθα προσηρμόζοντο εἰς στόματα ζῴων. Ὑπῆρχον λύχνοι ἐξ ὑποπρασίνου ὀρειχάλκου καὶ διὰ μεγίστων ἐρυθρῶν ὀπῶν διατετρημένοι, ἐξ ὧν μετάξινοι θρυαλλίδες διέχεον τὸ φῶς. Ὑπῆρχον μακρὰ ἀνάκλιντρα, χαμηλὰ καὶ κεκυρτωμένα, ἔνθα ἠδύνατό τις νὰ ἀναπαυθῇ ὡς εἰ εὑρίσκετο ἐντὸς ἀγκάλης· ὑπῆρχον ἀγγεῖα χυτὰ ἐκ μετάλλου σχεδὸν διαφανοῦς καὶ ἄτινα ὑπὸ τὸν δάκτυλον ἀνέδιδον ἦχον ὀξὺν ὡς εἰ κατελαμβάνοντο ὑπὸ τρόμου.

Ἐν τῷ ἄκρῳ τῆς αἰθούσης ὁ βασιλεὺς ἥρπασε λαμπτῆρα χαλκοῦν, ὅστις ἐξηκόντιζε τὰς ἐρυθρὰς γλώσσας του ἐντὸς τοῦ σκότους. Αἱ πυρφόροι σταγόνες τῆς ῥητίνης κατέπιπτον φρικιῶσαι ἐπὶ τῶν μεταξίνων χειριδων αὐτοῦ. Ἀλλ' ὁ βασιλεὺς οὐδόλως τὰς παρετήρησε. Διηυθύνθη εἰς διάδρομον ὑψηλὸν καὶ σκοτεινὸν, ἐφ' οὗ ἡ ῥητίνη ἐχάραξεν αὖλακα εὐώδη.

Ἐκεῖ ἐπὶ τῶν διαγωνίως διασταυρουμένων μεσοτοίχων ἐφαίνοντο εἰκόνες λαμπραὶ καὶ μυστηριώδεις, διότι τὰ ἀπεικονίσματα ἦσαν προσωπιδοῦδρα καὶ διὰ κιδάρεων ἐπικεκαλυμμένα. Μόνη ἡ ἀρχαιοτέρα εἰκὼν, ἀπομεμακρυσμένη τῶν ἄλλων, παρίστα νεανίαν ὠχρὸν, μὲ ὀφθαλμοὺς ἐκ φόβου διεσταλμένους, τὸν πώγωνα ἔχοντα παραμεμορφωμένον ἐκ τῶν βασιλικῶν κοσμημάτων. Ὁ βασιλεὺς ἐσταμάτησε πρὸ τῆς εἰκόνος ταύτης καὶ τὴν ἐφώτισεν ὑπεγείρων τὸν λαμπτῆρα. Ἔπειτα δὲ γογγύσας εἶπε.

— Ὦ πρῶτε τοῦ γένους μου καὶ ἀδελφέ! πόσον εἴμεθα ἄξιοι οἴκτου! καὶ ἠσπάσθη τὴν εἰκόνα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς.

Πρὸ δὲ τῆς δευτέρας ἐζωγραφημένης μορφῆς, ἥτις ἦτο προσωπιδοφόρος ὁ βασιλεὺς ἐσταμάτησε καὶ ἐξέσχισε τὸ ὕφασμα τῆς προσωπίδος λέγων.

— Ἰδοὺ τί ὤφειλες νὰ πράξῃς, πάτερ μου, δεύτερε τοῦ γένους μου.

Καὶ οὕτω κατέσχισε τὰς προσωπίδας ὅλων τῶν ἄλλων βασιλέων τοῦ γένους του μέχρις αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ὑπὸ δὲ τὰς ἀποσπασθείσας προσωπίδας ἐφάνη ἡ σκιερὰ γυμνότης τοῦ τοίχου.

Ἔπειτα ἔρθασεν εἰς τὰ ἑστιατόρια, ἔνθα αἱ στίλβουσαι τράπεζαι ἦσαν ἐστρωμέναι ἀκόμη. Ἔφερε τὴν δᾴδα ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς του καὶ αἱ πορφυραῖ ἀκτῖνες ἐφώτισαν τὰς γωνίας. Ἐν τῷ κέντρῳ τῶν τραπεζῶν εὑρίσκετο θρόνος μὲ πόδας λέοντος, ἐπὶ τῶν ὁποίων κατέπιπτε σισύρα ποικιλότικτος. Διάφορα σκεύη ὑάλινα ἐφαίνοντο ἐπισεσωρευμένα εἰς τὰς γωνίας. Τινὰ δὲ τούτων ἐκ στίλβοντος ἀργύρου μετὰ καλυμμάτων ἐξ ἀπέφθου χρυσοῦ· Φιαλίδιά τινα ἀντενάκλων ἀποδίδοντα ἴωδεις λάμψεις, ἄλλα δ' ἦσαν κεχρυσωμένα ἔσωθεν· Ὦ; τρομερὸν προμήνυμα δυστυχήματος, ἀναλαμπὴ τοῦ λαμπτῆρος, διέχυσε τοὺς σπινθῆράς του ἐπὶ κρατῆρος ἐπιμήκους ἐκ γρανίτου, ἐν ᾧ οἱ οἰνοχόοι ἐσυνηθίζον νὰ χύνωσι τὸν οἶνον τῶν βασιλέων. Καὶ τὸ φῶς κατηύγασεν ὡσαύτως κανιστρον ἐξ ἀργύρου, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἄρτοι στρογγύλοι ἄθικτοι εἶχον τοποθετηθῆ. Καὶ ὁ βασιλεὺς διῆλθε τὰς αἰθούσας τῶν συμποσίων ἀποστρέφων τὴν κεφαλήν του.

— Δὲν ἠσχύνθησαν εἶπε νὰ δήξωσι διὰ τῶν προσωπείων των τὸν σκληρὸν ἄρτον καὶ νὰ ἐγγίσωσι μὲ τὰ λευκά των χειλη τὸν αἱμόχρουν οἶνον! Ποῦ εἶναι ἐκεῖνος, ὅστις ἐν ᾧ ἐγνώριζε τὸ πάθος του, ἀπηγόρευσε τὰ

κάτοπτρα ἐν τῷ οἴκῳ του; Εἶναι μεταξὺ ἐκείνων, ὧν ἀπέσπασα τὰ ψευδῆ πρόσωπα· καὶ ἔφαγον ἄρτον ἐκ τοῦ κανίστρου του καὶ ἔπιον οἶνον ἐκ τοῦ κρατῆρός του.

Στενός τις διάδρομος λιθόστρωτος ἄγει εἰς τοὺς κοιτῶνας. Ὁ βασιλεὺς ἔσπευσε πρὸς τὰ ἐκεῖ φέρων τὴν αἱμόχρουν δᾴδα του. Φρουρός τις προυχώρησεν ὑπὸ ἀνησυχίας κατειλημμένος καὶ ἡ ἐκ πλατέων δακτυλίων ζώνη του ἔλαμψεν ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ἐπενδύτου του, ἔπειτα δὲ ἀνεγνώρισε τὸν βασιλέα μὲ τὸ χρυσοῦν αὐτοῦ πρόσωπον καὶ γονυπετήσας προσεφώνησεν αὐτόν. Ἐκ λαμπτῆρος χαλκοῦ, κεραμένου ἐν τῷ κέντρῳ, φῶς ὠχρὸν ἐφώτιζε διπλῆν σειρὰν κλινῶν. Τὰ μεταξίνα καλύμματα εἶχον ὑφανθῆ ἐκ νημάτων παλαιοῦ χρώματος. Σωλὴν ἐξ ἀχάτου ἄφινε νὰ ῥέωσι σταγόνες μονότονοι ἐντὸς λεκάνης ἐκ στιλβοντος λιθου. Κατ' ἀρχὰς ὁ βασιλεὺς παρετήρησε τὸν θάλαμον τῶν κοιμωμένων ἱερέων, καὶ τὰ αὐστηρὰ προσωπεῖά των ἦσαν ὅμοια πάντα ἐν τῷ ὕπνῳ κατὰ τὴν ἀκινησίαν· ἐν δὲ τῷ θαλάμῳ τῶν γελωτοποιῶν ὁ γέλως τῶν ἀποκεκοιμημένων στομάτων των εἶχε τὸ αὐτὸ πλάτος· καὶ ἡ ἀναλλοίωτος ὠραιότης τῆς μορφῆς τῶν γυναικῶν οὐδόλως εἶχεν ἀλλοιωθῆ κατὰ τὴν ἀνάπαυσιν. Εἶχον τοὺς βραχίονας διασταυρώσει ἐπὶ τοῦ στήθους ἡ τὴν μίαν χεῖρα ὑπὸ τὴν κεφαλὴν καὶ ἐφαίνοντο ὅτι οὐδόλως ἐφρόντιζον περὶ τοῦ μειδιαματός των, ὅπερ ἦτο ὡσαύτως χάριεν.

Εἰς τὸ βάθος τῆς τελευταίας αἰθουσης ἐξετείνετο κλίνη ἐξ ὀρειχάλκου μὲ ὑψηλὰ ἀνάγλυφα κεκλιμένων γυναικῶν καὶ κολοσσιαίων ἀνθέων. Τὰ κίτρινα προσκεφάλαια διετήρουν ἔτι τὰ ἴχνη σώματος ἐν παραχῇ κατακλιθέντος. Ἐκεῖ ἔμελλε νὰ ἀναπαυθῇ κατὰ τὴν ὥραν ταυτην τῆς νυκτὸς ὁ βασιλεὺς μὲ τὸ χρυσοῦν προσωπεῖον. Ἐκεῖ οἱ πρόγονοί του εἶχον κοιμηθῆ ἐπὶ ἔτη. Ὁ βασιλεὺς ἀπέστρεψε τὴν κεφαλήν.

— Ἠδυνήθησαν νὰ κοιμηθῶσιν, εἶπε, μὲ τὸ μυστήριον τοῦτο ἐπὶ τοῦ προσώπου των, καὶ ὁ ὕπνος ἦλθε νὰ τοὺς ἀσπασθῇ εἰς τὸ μέτωπον ὡς ἐμέ, καὶ δὲν ἀπέβαλον τὸ προσωπεῖόν των πρὸ τοῦ μέλανος προσώπου τοῦ ὕπνου, ἵνα διὰ τοῦ φόβου τῆς ἐντυπώσεως κατατρομάξωσιν αὐτον. Ἐγὼ δὲ ἔψαυσα τὸν χαλκὸν τοῦτον, ἤγγισα τὰ προσκεφάλαια ταῦτα, ὅπου ἔκειντό ποτε τὰ μέλη τῶν ἐπονειδίστων ἐκείνων.

Καὶ ὁ βασιλεὺς μετέβη εἰς τὴν αἴθουσαν ἐν ᾗ ἡ ἑστία, τῆς ὁποίας ἡ ἐρυθρὰ καὶ πορφυρᾶ φλὸξ ἐαχίρτα ἀκόμη καὶ ἔρριπτε τοὺς ταχεῖς βραχίονάς της ἐπὶ τῶν τοίχων. Ἔκρουσεν ἰσχυρῶς τὸν μέγαν χάλκινον κώδωνα, τοσοῦτον δ' ἠχηρῶς, ὥστε παρήχθη κραδασμὸς παρ' ὅλων τῶν περὶξ μεταλλικῶν πραγμάτων. Οἱ φύλακες ἔντρομοι, ὥρμησαν ἠμιενδεδυμένοι μὲ τοὺς εὐρεῖς αὐτῶν πελέκεις καὶ τὰς ἐπὶ τῶν ἄκρων αὐτῶν ἐφηρμοσμένας χαλυβδίνους σφαίρας, ἐφάνησαν καὶ οἱ ἱερεῖς ὑπὸ τοῦ ὕπνου ἔτι κατειλημμένοι, ἀφήνοντες νὰ σύρωνται αἱ ἐσθῆτες αὐτῶν, οἱ δὲ γελωτοποιοὶ ἐλησμόνησαν ὅλα τὰ καθιερωμένα σκιρτήματα τῆς εἰσόδου, καὶ αἱ γυναῖκες ἔδειξαν εἰς τὴν γωνίαν τῶν θυρῶν τὰ μειδιῶντα αὐτῶν πρόσωπα. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου καὶ διέταξε. — Σᾶς ἐκάλεσα, ὅπως σᾶς ὁμιλήσω περὶ λίαν ἐνδιαφερούσης ὑποθέσεως. Ὁ ἐπαίτης εἶπε τὴν ἀλήθειαν! μὲ ἀπατᾶτε ὅλοι ἐν ταῦθα. Ἀφιρέσατε τὰ προσωπεῖα σας.

Φρίκη ἠκούετο ἐκ τῶν ἐνδυμάτων, ἐκ τῶν μελῶν, ἐκ τῶν ὅπλων. Ἔπειτα ἡσύχως πάντες ἀπεκαλυψαν τὰ πρόσωπά των.

Τότε ὁ βασιλεὺς μὲ τὸ χρυσοῦν προσωπεῖον ἐστράφη πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ παρετήρησε πεντήκοντα χονδροειδεῖς ὄψεις μειδιώσας μὲ μικροὺς νυσταλέους ὀφθαλμοὺς· στρεφόμενος δὲ πρὸς τοὺς γελωτοποιοὺς παρετήρησε πεντήκοντα μορφὰς κατεσκληκυίας καὶ κεκοιλωμένας ἐκ τῆς θλίψεως, μὲ ὀφθαλμοὺς ἐρυθροὺς ἐκ τῆς ἀϋπνίας. Κύπτων δὲ πρὸς τὸ ἡμικύκλιον τῶν καθημένων γυναικῶν του ἀνεκάγχασεν, διότι τὰ πρόσωπά των ἦσαν πληκτικώτατα, δυσειδέστατα, καὶ πλήρη ἀναισθησίας.

— Οὕτως, εἶπεν ὁ βασιλεύς, μὲ ἠπατᾶτε ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐνώπιον ἡμῶν αὐτῶν καὶ ἐνώπιον τοῦ κόσμου. Ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἐθεώρουν ὡς σοβαροὺς καὶ οἵτινες μοὶ ἔδιδον συμβουλὰς ἐπὶ τῶν θείων καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων εἶναι ὅμοιοι πρὸς ἀσκοὺς πεπληρωμένους ἀέρος ἢ οἴνου. Καὶ ἐκεῖνοι ὑπὸ τῶν ὁποίων ἐτρεφόμην διὰ τὴν ἀδιαπτωτον αὐτῶν φαιδρότητα ἦσαν κατηφεῖς μέχρι τῶν μυχίων τῆς καρδίας των· το δὲ ὅμοιον πρὸς τὸ τῆς σφιγγὸς μειδιαμα σας, ὦ γυναῖκες, οὐδὲν ἀπολύτως ἐσήμαινεν. Εἰσθε ἄθλιοι, ἀλλ' ἐγὼ εἶμαι ἀθλιώτερος ὑμῶν. Εἶμαι βασιλεὺς καὶ τὸ πρόσωπόν μου φαινεται βασιλικόν, λοιπὸν πράγματι ἴδετε· ὁ δυστυχέστερος τοῦ βασιλείου μου καὶ ὁ μᾶλλον ὑπὸ τῆς φύσεως παραμεμορφωμένος οὐδὲν ἔχει νὰ φθονήσῃ ἐξ ἐμοῦ.

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀφῄρεσε τὸ χρυσοῦν αὐτοῦ προσωπεῖον, κραυγὴ δὲ ἐξέφυγεν ἐκ τοῦ λαρυγγος τῶν θεωμένων αὐτόν. Ἡ ῥοδίνη φλὸξ εφωτίζε τὰς λευκὰς τοῦ λεπροῦφακίδας.

— Αὐτοί μὲ ἠπάτησαν, οἱ πρόγονοί μου, ἐκραύγασεν ὁ βασιλεὺς οἵτινες ἦσαν λεπροὶ ὡ ἐγὼ καὶ οἵτινες μοὶ παρέδωκαν τὴν ἀσθένειαν των μὲ την βασιλικὴν κληρονομίαν. Ἐμὲ ἐξηπάτησαν, σᾶς δὲ ἐξεβίασαν εἰς τὸ ψεῦδος.

Διὰ τῆς μεγάλης θύρας τῆς αἰθούσης, ἀνοιγομένης πρὸς τὸν οὐρανὸν ἡ σελήνη πίπτουσα, ἔδειξε τὸ κίτρινον αὐτῆς προσωπεῖον.

— Ὅπως ἡ σελήνη αὕτη, εἶπεν ὁ βασιλεὺς, ἥτις στρέφει πάντοτε πρὸς ἡμᾶς τὸ αὐτὸ χρυσοῦν προσωπον, ἴσως δ' ἔχει ἄλλην ὄψιν σκοτεινὴν καὶ ἀπαισίαν, οὕτω καὶ τὸ βασιλειόν μου ἀποκρύπτει τὴν λέπραν μου. Ἀλλὰ δὲν θα ἴδω πλέον τὴν ὄψιν τοῦ κόσμου τούτου. Θὰ βυθίσω τὰ βλέμματά μου εἰς σκότος αἰώνιον. Ἐδῶ ἐνώπιόν σας τιμωροῦμαι διὰ τὴν λέπραν μου καὶ διὰ τὸ ψεῦδος μου καὶ διὰ τὸ γένος μου καὶ δι'ἐμέ,

Ὁ βασιλεύς, ὕψωσε τὸ χρυσοῦν αὐτοῦ προσωπεῖον καὶ ὄρθιος ἐπὶ τοῦ μέλανος θρόνου ἐν μέσῳ τῆς ταραχῆς καὶ τῶν ἱκεσιῶν ἐβύθισεν ἐντὸς τῶν ὀφθαλμῶν του τὰ πλάγια ἄγγιστρα τοῦ προσωπείου ἐκβάλλων κραυγὴν ἀγωνίας. Διὰ τελευταίαν φορὰν φῶς ἐρυθρὸν ἐξαπλοῦται ἐπ' αὐτοῦ, κῦμα δ' αἵματος ῥέει ἐπὶ τοῦ προσώπου του, ἐπὶ τῶν χειρῶν του καὶ ἐπὶ τῶν σκιερῶν τοῦ θρόνου βαθμίδων. Κατέσχισε τὰ ἐνδύματά του, κατῆλθε τὰς βαθμίδας κλονούμενος, ψκύων δὲ καὶ ἀπομακρύνων τοὺς ἐκ τῆς φρίκης ἀκινήτους φύλακας, ἀνεχώρησε μόνος ἐν τῇ νυκτί.

Δ'.

Ὁ λεπρὸς καὶ τυφλὸς βασιλεὺς ἐβάδιζεν ἐν τῷ σκότει τῆς νυκτός. Προσκρούων ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ἑπτὰ αὐλῶν του καὶ ἐπὶ τῶν δενδρων τῶν κήπων του κατεπληγώθη καὶ αἱ χεῖρες του ἡμάσσοντο ἐκ τῶν ἀκανθῶν. Ἐκ τοῦ ἤχου τῶν βημάτων του ἐννόησεν, ὅτι εὑρίσκετο ἐπὶ μεγάλης ὁδοῦ. Ἐπὶ ὥρας καὶ ὥρας ἐβάδιζε, χωρὶς ποσῶς νὰ δοκιμάσῃ τὴν ἀνάγκην τροφῆς. Ἐγνώριζεν ὅτι ἐφωτίζετο ὑπὸ τοῦ ἡλίου ἐκ τῆς θερμότητος, ἥτις ἐπέπλου τὸ πρόσωπόν του, καὶ ἀνεγνώριζε τὴν νύκτα ἐκ τοῦ ψύχους τοῦ σκότους. Τὸ αἷμα, ὅπερ εἶχε ῥεύσει ἐκ τῶν ἐξωρυγμένων ὀφθαλμῶν του ἐκάλυπτε τὸ δέρμα του διὰ στρώματος μελανοῦ καὶ ξηροῦ. Καὶ ὅτε ἐβάδισεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ὁ τυφλὸς βασιλεὺς, ἠσθάνθη ἑαυτὸν κεκμηκότα καὶ ἐκάθησεν εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ. Ἔζη ἤδη ἐν κόσμῳ σκοτεινῷ καὶ τὰ βλέμματά του μόνον τὰ ἐνδόμυχα αὐτοῦ παρετήρουν.

Ἐνῷ ἐπλανᾶτο ἐν τῷ σκοτεινῷ τούτῳ πεδίῳ τῶν σκέψεων, ἤκουσε θόρυβον κωδωνίσκου. Πάραυτα ἐφαντάσθη τὴν ἐπάνοδον ποιμνίου πυκνομάλλων προβάτων, ὁδηγουμένου ὑπὸ κριῶν, ὧν ἡ παχεῖα οὐρὰ ἐκρέματο κατὰ γῆς. Καὶ ἔτεινε τὰς χεῖρας, ἵνα ψαύσῃ τὸ λευκὸν μαλλίον, μηδόλως αἰσχυνόμενος τὰ ζῷα. Ἀλλ' αἱ χεῖρες του συνήντησαν ἄλλας χεῖρας τρυφερὰς καὶ φωνὴ γλυκεῖα τῷ εἶπε.

— Δυστυχῆ τυφλέ, τί θέλεις; Καὶ ὁ βασιλεὺς ἀνεγνώρισε τὴν θελκτικὴν φωνὴν γυναικός.

— Δὲν πρέπει νὰ μὲ ἐγγίσης, ἐκραύγασεν ὁ βασιλεύς. Ἀλλὰ ποῦ εἶναι τὰ πρόβατά σου;

Ἡ νεᾶνις ὅμως, ἥτις ἵστατο πρὸ αὐτοῦ ἦτο λεπρὰ καὶ ἕνεκα τούτου ἔφερε κωδωνίσκους ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων της. Δὲν ἐτόλμησε λοιπὸν νὰ τὸ ὁμολογήσῃ καὶ ἀπεκρίνατο ψευδομένη.

— Εἶναι ὀλίγον ὄπισθέν μου.

— Ποῦ πηγαίνεις οὕτως; ἠρώτησεν ὁ τυφλὸς βασιλεύς.

— Ἐπανέρχομαι, ἀπεκρίνατο εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθλίων. Τότε ὁ βασιλεὺς ἐνεθυμήθη ὅτι ὑπῆρχεν εἰς μέρος ἀπομεμακρυσμένον τοῦ βασιλείου του, ἄσυλον ἔνθα κατέφευγον ὅσοι εἶχον ἀποδιωχθῆ ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἕνεκα τῶν ἀσθενειῶν των ἢ τῶν ἐγκλημάτων των. Διέτριβον εἰς καλύβας ᾠκοδομημένας ὑπ' αὐτῶν τῶν ἰδίων ἢ ἐγκεκλεισμένοι εἰς σπήλαια ἐντὸς τοῦ ἐδάφους. Ἡ δὲ ἐρημία αὐτῶν ἦτο ἐντελής.

Ὁ βασιλεὺς ἀπεφάσισε νὰ μεταβῇ εἰς τὴν πόλιν ταύτην. — Ὁδήγησόν με, εἶπεν.

Ἡ νεᾶνις ἔλαβεν αὐτὸν ἐκ τοῦ ἄκρου τῆς χειριδος του.

— Ἄφησόν με νὰ σοι πλύνω τὸ πρόσωπον, εἶπε, διότι τὸ αἷμα ἔρρευσεν ἐπὶ τῶν παρειῶν σου ἀπὸ μιᾶς ἑβδομάδος ἴσως.

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἔτρεμε σκεπτόμενος ὅτι ἔμελλε νὰ φρικιάσῃ αὕτη ἐκ τῆς λέπρας του καὶ νὰ τὸν ἐγκαταλίπῃ. 'Αλλ' αὕτη ἔχυσεν ὕδωρ ἐκ τοῦ φλασκίου της ἐπὶ τοῦ μανδύου του καὶ ἔπλυνε τὸ πρόσωπον τοῦ βασιλέως. Ἔπειτα εἶπε.

— Ἠτυχέ, πόσον θὰ ὑπέφερες ἐκ τῆς ἐξορύξεως τῶν ὀφθαλμῶν σου!

—Ὅσον ὑπέφερα πρότερον, χωρὶς νὰ τὸ γνωρίζω, εἶπεν ὁ βασιλεύς. 'Αλλ' ἂς ὑπάγωμεν. Θὰ φθάσωμεν ταύτην τὴν ἑσπέραν εἰς τὴν πόλιν τῶν 'Αθλίων;

— Τὸ ἐλπίζω, εἶπεν ἡ νεᾶνις.

Καὶ τὸν ὡδήγησεν, ὁμιλοῦσα πρὸς αὐτὸν τρυφερῶς. Ἐν τούτοις ὁ τυφλὸς βασιλεὺς ἤκουε τοὺς κωδωνίσκους, καὶ στρεφόμενος ἤθελε νὰ θωπεύσῃ τὰ πρόβατα. Καὶ ἡ νεᾶνις ἐφοβεῖτο μήπως μαντεύσῃ τὴν ἀσθένειαν της.

'Αλλ' ὁ βασιλεὺς ἦτο ἐξησθενημένος ἐκ τοῦ κόπου καὶ τῆς πείνης. Τότε αὕτη ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ δισακκίου της τεμάχιον ἄρτου καὶ τῷ προσέφερε τὸ φλασκίον της. 'Αλλ' οὗτος ἠρνήθη, φοβούμενος μήπως μολύνῃ τὸν ἄρτον καὶ τὸ ὕδωρ. Ἔπειτα ἠρώτησε.

— Βλέπεις τὴν πόλιν τῶν 'Αθλίων;

—Ὄχι ἀκόμη, εἶπεν ἡ νεᾶνις.

Καὶ ἐβάδισαν μακρότερον. Συνέλεξεν αὕτη λωτὸν κυανοῦν, οὗτος δὲ τὸν ἐμάσησε διὰ νὰ δροσίσῃ τὸ στόμα του. Ὁ ἥλιος ἔκλινε πρὸς τὰς ὑψηλὰς φυτείας τοῦ ὁριζίου αἵτινες κατέκλυζον τὸν ὁρίζοντα.

—Ἰδοὺ ἡ εὐωδία τῆς ἀναπαύσεως, ἥτις ἀνέρχεται πρός με εἶπεν ὁ τυφλὸς βασιλεύς. Δὲν πλησιαζόμεν τὴν πόλιν;

— Ὄχι ἀκόμη, εἶπεν ἡ νεᾶνις.

Καὶ ἐνῷ ὁ αἰμόχρους δίσκος τοῦ ἡλίου διέσχιζεν ἔτι τὸν πελιδνὸν οὐρανόν, ὁ βασιλεὺς ἐλιποθύμησεν ἐκ τοῦ μόχθου καὶ ἐκ τῆς ἀσιτίας. Εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁδοῦ ἔτρεμε λεπτὴ στήλη καπνοῦ μεταξὺ τῶν χλοερῶν ἐπιστεγασμάτων, ἐν ᾧ ἡ ἐκ τῶν τελμάτων ὀμίχλη ἐκυμάτιζε πέριξ.

—Ἰδοὺ ἡ πόλις, εἶπεν ἡ νεᾶνις, τὴν βλέπω.

— Θὰ εἰσέλθω μόνος εἰς ἄλλην πόλιν, εἶπεν ὁ τυφλὸς βασιλεύς. Μίαν μόνην ἐπιθυμίαν εἶχον νὰ ἐπιθέσω τὰ χείλη μου ἐπὶ τῶν ἰδικῶν σου, ἵνα δροσισθῶ ἐκ τῆς μορφῆς σου, ἥτις θὰ εἶναι τόσον ὡραία. 'Αλλὰ θὰ σὲ ἐμόλυνον διότι εἶμαι λεπρός.

Καὶ ὁ βασιλεὺς ἐβυθίσθη εἰς τὴν αἰωνίαν λιποθυμίαν τοῦ θανάτου.

Ἡ νεᾶνις διερράγη εἰς ὀλολυγμοὺς βλέπουσα ὅτι τὸ πρόσωπον τοῦ τυφλοῦ βασιλέως ἦτο καθαρὸν καὶ διαυγὲς καὶ γνωρίζουσα κλαίουσα ὅτι καὶ αὐτὴ ἐπίσης ἐφοβεῖτο μὴ τὸν μολύνῃ.

Τότε ἐκ τῆς πόλεως τῶν 'Αθλίων προυχώρησε γέρων ἐπαίτης μὲ γενειάδα λευκὴν, ἠνωρθωμένην, τοῦ ὁποίου οἱ ἀπλανεῖς ὀφθαλμοὶ ἔτρεμον.

— Διατὶ κλαίεις εἶπε;

Καὶ ἡ νεᾶνις εἶπεν, ὅτι ὁ τυφλὸς βασιλεὺς ἀπέθανεν, ἀφ' οὗ ἐξέβαλε τοὺς ὀφθαλμοὺς νομίζων ὅτι ἦτο λεπρός.

— Δὲν ἠθέλησε νὰ μοὶ δώσῃ τὸν ἀσπασμὸν τῆς εἰρήνης, προσέθηκε φοβούμενος μὴ μὲ μολύνῃ· ἐνῷ ἐγὼ εἶμαι ἡ ἀληθὴς λεπρὰ ἐνώπιον τοῦ οὐρανοῦ.

Καὶ ὁ γέρων ἐπαίτης τῇ ἀπεκρίνατο.

— Ἀναιφιβόλως τὸ αἷμα τῆς καρδίας του, ὅπερ ἀνέβλυσεν ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του, εἶχε θεραπεύσει τὴν ἀσθένειάν του. Καὶ ἀπέθανε νομίζων ὅτι φέρει εἰδεχθὲς προσωπεῖον. Ἀλλὰ τὴν ὥραν ταύτην ἀπέβαλε πᾶν προσωπεῖον εἴτε ἐκ λέπρας, εἴτε ἐκ χρυσοῦ, εἴτε ἐκ σαρκός.

MARCEL SCHWOB

(Μετάφρ. Ι.Κ.Κ.)

Η ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ

1

Ἔφθασ' ὁ Μαῖς ὁ πρόσχαρος
μὲ τ' ἄνθη στολισμένος.
χύνει εὐωδιαῖς κι' ἀρώματα,
π' ἀλλοῦ δὲν βρίσκει ὁ ξένος·

2

Μύρια πουλάκια διάφορα
τριγύρω κελαδοῦνε,
μύρια στολίζουν χρώματα
ταῖς ἐξοχαῖς π' ἀνθοῦνε.

3

Σ' ταῖς αὔραις νοστιμεύεται
ἡ ἀναστημένη φύσι,
ποῦ τοὺς καρπούς της ἄφθονους
ποθεῖ νὰ μᾶς χαρίσῃ.

4

Κ' ἐνῷ μιὰ σπίθ' ἀγνώριστη
κάθε καρδιὰ μαγεύει,
ὁ νοῦς τ' ἀνθρώπου ς'τ' Ἄγνωστο
νὰ πεταχθῇ γυρεύει.

5

Σ' τὴν λατρεμένη Μοῦσα του
ὁ ποιητὴς γυρίζει
καὶ ς' ταῖς γλυκαῖς ἀγκάλαις της
θερμὸ τραγοῦδι ἀρχίζει.

6

Θυμᾶται καὶ τὴ νειότη του
μὲ τοὺς καϋμένους χρόνους,
ποῦ χαρωποὶ περνούσανε
δίχως καϋμοὺς καὶ πόνους.

7

Θυμᾶται πόσο ἀγνότεροι
τοῦ 'φαίνονταν οἱ φίλοι,
μὲ τὴν χαρὰ ς' τὸ πρόσωπο,
μὲ τὸ φιλὶ 'ς τὰ χείλη.

8

Τώρα καμάρι φεύτικο
καὶ γέρου σοβαρότης
τὴν ὄψι τὴν γελούμενη
νοθεύουνε τῆς νειότης.

9

Ὅμως καθένας σήμερα
γιορτάζει καὶ γελάει·
θέλ' ἡ ψυχὴ ξεφάντωσι
κι' ἀπὸ χαραὶς μεθάει.

10

Χοροί, συμπόσια κι' ἄσματα,
μάτια γλυκὰ π' ἀστράφτουν,
χείλη δροσάτα, ῥόδινα,
τὸν λογισμό σου ἀνάφτουν.

11

Κι' ὅμως, ἐνῷ τῆς φύσεως
σ' ἁρπάζουνε τὰ κάλλη,
ἅμα σκεφθῇς, αἰσθάνεσαι
λύπη βαθειὰ, μεγάλη.

12

Ξέρεις ποῦ τούτ' ἡ πρόσκαιρη
γιορτή, ποῦ σ' ἀνυφόνει,
γιὰ τοὺς πολλοὺς εἶν' ὄνειρο
ποῦ λυπηρὰ τελειόνει.

13

Τὴν γλύκα τὴν ἀνέκφραστη,
ποῦ μὲ τὴν αὔρα πνέει,
βαθυὰ δὲν τὴν αἰσθάνεται
φτωχὸς ποῦ πάντα κλαίει.

14

Τοῦ κάκου παίζει σήμερα
μὲ τὰ χλωρὰ λουλούδια·
αὔριο θὰ γίνουν κλάψιμο
τὰ σημερνὰ τραγούδια.

15

Γιατὶ σκληρὰ παιδεύεται,
κι' ἐλευθεριὰ δὲν ἔχει·
πάντα πικρὸς ὁ ἴδρωτας
τὸ πρόσωπό του βρέχει.

16

Ἀκόμα ἡ τρισκατάρατη
ψευδαρχοντιὰ τὸν θλίβει·
ἀκόμα μικροτύραννοι
τὸν πνίγουν 'ς τὴν καλύβη.

17

Δὲν λέω γι' αὐτοὺς ποῦ τρέχουνε
μ' ἀτνὴ φιλανθρωπία
ὅπου γυμνὴ κ' ἐνάρετη
θωροῦνε τὴν πενία·

18

Ἀλλὰ γιὰ 'κείνους, π' ἄκαρδα
τὴν ἀρετὴ πατοῦνε,
καὶ πάντα πλειὸ φιλάρπαγοι,
τὸ πλῆθος ἀδικοῦνε.

19

Μὴ τοὺς θνητοὺς ὁ Ὕψιστος
δὲν ἔπλασεν ὁμοίους;
καὶ τῶν φτωχῶν ὁ ἴδρωτας
δὲν τρέφει τοὺς πλουσίους;

20

Χαρὰ σ' αὐτὸν τὸν ἄρχοντα
ποῦ τὸν φτωχὸ βοηθάει
καὶ συμπονεῖ τοὺς πόνους του
καὶ τὸν παρηγοράει.

21

Αὐτὸς δὲν θἄχῃ δάκρυα
εἰς τούτη τὴν ζωή,
κι' ἂν εἶν' ἄλλοῦ Παράδεισος,
μπροστά του θ' ἀνοιχθῇ.

22

Ἄλλος, 'φηλὰ καθήμενος,
θαρρεῖ νὰ βασιλεύῃ,
κι' ἄλλος, θλιμμένος, ἄχαρος,
γιὰ τὸ φωμὶ δουλεύει.

23

Καὶ τούτη, σὰν νὰ 'παίζαμε,
τὴν λέμε *κοινωνία*!..
Ποιὸς νοῦς ποτὲ 'φαντάσθηκε
πικρότερ' εἰρωνεία;

Γ. ΜΑΡΤΙΝΕΔΗΣ

ΑΙ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

COMTE DE MOÜY

ΑΘΗΝΑΙ

Ὅτε εἰς κομψὴν τινὰ τῆς δενδροφύτου ὁδοῦ τῆς ἀγούσης ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἀθήνας ὁ ταξειδιώτης διακρίνῃ αἴρνης, εἰς ἀπόστασίν τινα ἐπὶ τῆς πεδιάδος, λόφον ἀπόκρημνον καὶ πυρρόχρουν ὑπὸ ὑψηλῶν δεσποζόμενον στύλων, ἀδυνατεῖ νὰ καταστείλῃ τὴν καταλαμβάνουσαν αὐτὸν αἰφνιδίαν συγκίνησιν. Ἡ ὄψις αὕτη τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Παρθενῶνος ἐπιβάλλεται τῷ βλέμματι, κυριεύει δὲ καὶ τὸν νοῦν μετὰ δυνάμεως ἀκαταμαχήτου. Ἑκατέρωθεν τῆς εὐρείας τῆς Ἀττικῆς πεδιάδος, ἐξελίσσονται αἱ μεγαλοπρεπεῖς γραμμαὶ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὑμηττοῦ καὶ τῆς Πάρνηθος· ἀπέναντι, εἰς τὸ βάθος τοῦ ἀμφιθεάτρου, ὡς ἀρχαίου ναοῦ ἀέτωμα, προκύπτει ἡ εὐρεῖα ἀκρώρεια τοῦ Πεντελικοῦ· ἐν τῷ μεταξὺ χώρῳ, ὁ μέγας Ἐλαιὼν ἐκτείνει ἐπὶ τοῦ κιτρινοφαίου ἐδάφους τὰς κυματοειδεῖς συστάδας τῶν ὠχροπρασίνων αὐτοῦ δένδρων. Ἀλλὰ μετὰ δυσκολίας δύναταί τις ν' ἀποσπάσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ τεμένους τῆς Ἀθηνᾶς· αὐτὸ εἶναι τὸ κέντρον προς ὃ συμπίπτει πᾶσα ἡ τῆς περιβαλλούσης φύσεως ἁρμονία. Μάτην ὁ Λυκαβηττὸς ὑψοῖ παρ' αὐτῷ τὴν ὀξεῖαν αὐτοῦ πυραμίδα καὶ ὁ λόφος τῶν Μουσῶν ἐπιδεικνύει τὰς στρογγυλας καὶ γαληνιαίας αὐτοῦ γραμμάς· μονη ἡ Ἀκρόπολις φαίνεται ἀπαστράπτουσα ὑπὸ τὸν ἥλιον.

Οὐδέποτε δύναταί τις νὰ λησμονήσῃ τὴν πρώτην ταύτην ἐντύπωσιν, τὴν ὁποίαν οὐδ' ἡ φαντασία οὐδ' αἱ ἀναμνήσεις παρέχουσιν ἡμῖν, ἀλλ' αὐτὴ ἡ ἐπαγωγὸς τοῦ θεάματος καλλονή· καὶ ἀληθὲς ἐὰν εἶνε ὅτι το γόητρον τῆς ἱστορίας συμβάλλεται κατα τι εἰς τὸ παράσσον ἡμᾶς συναίσθημα, εἶνε ἀφ' ἑτέρου ἐπίσης βέβαιον ὅτι ὁ ἐν σχήματι βωμοῦ λελαξευμένος βράχος, οἱ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ ἱστάμενοι καὶ ὑπὸ τὸν κυανοῦν οὐρανὸν μαρμαίροντες κίονες, εἶνε ἀσχέτως πάσης προκαταλήψεως, θαυμασία καὶ ἐπιβλητικὴ ἀποκάλυψις. Θεία τις διαύγεια καὶ οὐρανία λάμψις πλαναται ἐπὶ τοῦ ὑψωματος τούτου καὶ τῶν ἠρειπωμένων ἐκείνων περιστύλων, τῶν ὁποίων αἱ γραμμαὶ τόσῳ ἐναρμονίως ἑνοῦνται μετ' αὐτοῦ ὥστε μακρόθεν νομίζει τις ὅτι ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἀποτελοῦσι μνημεῖον, ἓν καὶ μόνον ἔργον ὑπὸ ὑπερφυοῦς τινος ποιηθὲν γλύπτου. Ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἐκτείνει εἰς τὰ πέριξ, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Λυκαβηττοῦ χώρῳ, τὰς λευκὰς αὐτῆς καὶ οὐχὶ πολὺ ὑψηλὰς οἰκίας, διακοπτομένας τῇδε κακεῖσε ὑπὸ συστάδων δένδρων, ἀραιῶν κήπων καὶ ὁδῶν εὐρειῶν· ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ ἱεροῦ βράχου, νομίζει τις ὅτι ζῇ ἐπαναπαυομένη εἰς τὴν προστασίαν θεοῦ τινος.

Πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν αἱ Ἀθῆναι ἦσαν πόλις μικρά, μετριώτατον ἔχουσα πληθυσμόν. Δύο μακραὶ ὁδοὶ διασταυρούμεναι, τὰ ὀνόματα φέρουσαι τοῦ Ἑρμοῦ καὶ τοῦ Αἰόλου, εἰς ἃς κατέληγον στενωποί τινες, ἡ λεωφόρος τοῦ Πανεπιστημίου ὁδὸς πλατυτέρα κλειομένη τοῦ Στραδίου, ἡ μεγάλη πλατεῖα ἐφ' ἧς ὑψοῦται τὸ ἀνάκτορον τοῦ Βασιλέως, ἄλλαι τινὲς ἀμαξιτοὶ ὁδοὶ ἐν κατασταστάσει ῥυμοτομίας, ἡ ἐμπορικὴ συνοικία τῆς Ἀγορᾶς, ἀπετέλουν τὰ μόνα νεώτερα κοσμήματα τῆς πρωτευούσης τῆς Ἑλλάδος. Ἔκτοτε ἡ πόλις μετὰ καταπληκτικῆς ἐπεξεταθη ταχύτητος· ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ διὰ των ἐλθόντων ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν τῆς Ἀνατολῆς χωρῶν, τῶν ὑφισταμένων τὴν ἕλξιν ἣν ἐξασκοῦσιν παντοτε τὰ πολιτικὰ καὶ πνευματικὰ κέντρα, ταχὺν ἀπῄτει τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν οἰκοδομῶν· τῆς δὲ πόλεως σὺν τῷ χρόνῳ εὐρυνομένης, ἡ αὐξάνουσα, κατὰ φυσικὴν συνέπειαν, επιρροη αὐτῆς, πολυπληθεστέρους εἵλκυεν πρὸς αὐτὴν τοὺς κατοίκους. Ἡ ἐπὶ των οἰκοπέδων καὶ τῶν οἰκιῶν κερδοσκοπία ἐπεταχυνε τὴν κίνησιν ταύτην, καὶ ἠδύνατό τις νὰ ἴδῃ ἐν βραχυτάτῳ χρονικῷ διαστήματι προκυπτούσας ἐκ τοῦ ἐδάφους νέας συνοικίας περιξ τοῦ ἀρχικοῦ πυρρῆνος· οἱ πρόποδες ἰδιᾳ τοῦ Λυκαβηττοῦ, αἱ ὁδοὶ τοῦ Πειραιῶς, τῶν Πατησίων, τῆς Κηφισσίας, ἐκαλύφθησαν ὑπὸ οἰκιῶν καλῶς ὡκοδομημένων, κομψῶν μάλιστα· ἡ ὁδὸς Σταδίου ἐπεξετάθη μέχρι τῆς πλατείας τῆς Ὁμονοίας· παραλλήλως τῆς λεωφόρου τοῦ Πανεπιστημίου ἐχαράχθη ἡ εὐρεῖα ὁδὸς τῆς Ἀκαδημίας· πολυκριθμοι ἄλλαι ὁδοὶ συνέζευξαν πρὸς ἀλλήλας τὰς λεωφόρους ταύτας· πολλοὶ τῶν πλουσίων πολιτῶν ἀνήγειραν μέγαρα εὐρυτάτων διαστάσεων καὶ ἀρχιτεκτονικῆς ἐξαιρέτου. Κατέστησαν τέλος αἱ Ἀθῆναι πόλις ὡραιοτάτη, σπουδαιοτέρα ἀναμφιρήστως. ὡς πρὸς τὸν χῶρον τὸν ὁποῖον καταλαμβάνει σήμερον, τοῦ ἀρχαίου ἄστεως κατὰ τὰς εὐδαιμονεστέρας αὐτοῦ ἡμέρας. Τότε τῷ ὄντι αἱ ξύλιναι αὐτῆς ἢ πλινθόκτιστοι οἰκίαι ἦσαν συμπεπυκνωμέναι πρὸς ἀλλήλας, μικροτάτων δὲ διαστάσεων, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν σωζομένων ἰχνῶν ἐπὶ τῶν ἐρήμων σήμερον, βραχωδῶν ὑψωμάτων τῆς Πνυκός, τοῦ Ἀρείου Πάγου, τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν καὶ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Ἰλισσοῦ, ἐφ' ὧν ἦσαν ὡκοδομημέναι· τὰ δημόσια μόνον οἰκοδομήματα καὶ οἱ ναοί, αἱ κατοικίαι πλουσίων τινων οἰκογενειῶν, ὡς ἡ ἐν τῷ Οἰκονομικῷ τοῦ Ξενοφῶντος περιγραφομένη, ἦσαν πως εὐρυχωρότερα.

Οἱ σύγχρονοι τοὐναντίον Ἀθηναῖοι, γνωρίζοντες ὡς πάντες οἱ ἄλλοι λαοί, τὰ ὁλικὰ τοῦ πολιτισμοῦ ἀγαθὰ καὶ τὸ πολυτελῶς ζῆν, ἀφιεροῦσιν εἰς τὰς κατοικίας αὐτῶν τὸν ἀναγκαιοῦντα χῶρον· οὕτω ἡ πόλις αὐτῶν ἐπεξετάθη μέχρι τῶν ἀγρῶν, βλέπει δέ τις ἤδη μακρὰν τῶν κεντρικῶν συνοικιῶν ὀλίγον κατ' ὀλίγον σχηματιζόμενα ἐπὶ διαφόρων τῆς πεδιάδος σημείων, συμπλέγματα οἰκιῶν, μεμονωμένα ἔτι, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα ἐνούμενα σὺν τῷ χρόνῳ ποὸς ἄλληλα θέλουσιν αὐξήσει ἐπαισθητῶς τὴν ἔκτασιν τοῦ ἄστεως τῆς Παλλάδος.

Ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι αἱ οἰκοδομαὶ αὗται, αἵτινες ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν εἰσὶν ἴσως ὀλίγον πρόωροι, οὐδόλως παραβλάπτουσι τὴν ἀρχαιολογίαν· τὰ νεώτερα ταῦτα οἰκοδομήματα δὲν διευθύνονται πράγματι πρὸς το μέρος τῆς ἀρχαίας πόλεως καταλαμβάνοντα τὰς ἀρχαίας ἀγροτικὰς ἐκτάσεις, δὲν διατρέχουσι τὸν κίνδυνον νὰ συγκαλύψωσι πολύτιμα τῆς ἀρχαιότητος μνημεῖα.

Θὰ ὁμιλήσω μετ' ὀλίγον περὶ τῶν ἐρειπίων· εἶνε ταῦτα ἡ καρδία καὶ ἡ ψυχὴ τοῦ νεωτέρου ἄστεως· καλῶς γνωρίζοντες τοῦτο οἱ Ἕλληνες, δικαίως μεγαλαυχῶσιν. Τὰ λείψανα πράγματι ταῦτα, ἀντιπροσωπεύοντα τὴν ἀρχικὴν θρησκείαν, τὴν τέχνην καὶ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, ἀποτελοῦσι τὸ ἱερώτατον τῶν κειμηλίων τοῦ λαοῦ τούτου.

Ὀφείλομεν, ἄλλως, νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι αἱ οἰκοδομαὶ τῶν νεωτέρων Ἀθηνῶν ἐὰν ὑστεροῦσι τῶν ἀρχαίων κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν, μεγάλην κέκτηνται καὶ αὗται σημασίαν, πρὸ πάντων διότι μαρτυροῦσι τὴν πρὸς τὴν ἐθνικὴν τέχνην ροπὴν τῶν συγχρόνων καὶ τὴν εὔλογον προσπάθειαν νὰ κατστήσωσι τὴν πρωτεύουσαν αὐτῶν ἀξίαν τῶν δικκῶν πόθων φυλῆς ὑπερόχου. Τὸ Πανεπιστήμιον αὐτῶν, εὐρύτατον ὂν καὶ ἐξελίσσον τοὺς κίονας τῶν προπυλαίων αὐτοῦ εἰς τὸ βάθος πλατείας μεγαλοπρεποῦς καὶ φωτεινῆς, εἶνε ὡκοδομημένον κατὰ φυθμὸν πομπώδη καὶ ἐν ταὐτῷ σεμνόν· οἱ πρὸ αὐτοῦ θάλλοντες κῆποι, οἱ πρὸ τοῦ κομψοτάτου αὐτοῦ περιστύλου ἐγειρόμενοι ἀνδριάντες, τὸ ἀέτωμα αὐτοῦ, ἡ κανονικὴ διάταξις τῶν πτερύγων του, ἀποτελοῦσι ἀρχιτεκτονικὸν σύνολον, τὸ ὁποῖον οὐδ' αὐτοὶ οἱ ἀρχαῖοι θὰ ἀπεκήρυττον αἰῶνες. Πλησίον αὐτοῦ ἡ μαρμαρότευκτος Ἀκαδημία, ἀνεκπολεῖ εἰς τὴν μνήμην τὸ ἄβρὸν τῶν ἀρχαίων ναῶν κάλλος· αἱ κομψαὶ αὐτῆς διαστάσεις, ἡ λεπτότης τῶν ἰωνικῶν στύλων της, ὁ χαρίεις τῶν κιονοκράνων κόσμος, ἡ σεμνότης τοῦ χρωματισμοῦ αὐτῆς καὶ οἱ ἐπίχρυσοι μκίανδροι, τὰ ἐπὶ κυανοῦ πέδου ἀνάγλυφα, οἱ κανονικοὶ εὐπαγεῖς καὶ ἐν ταυτῷ ἐλαφροὶ αὐτῆς τοίχοι, ἐπιτυχῆ ἀποτελοῦσιν ἀπομίμησιν τῶν σωζομένων λειψάνων τοῦ Ἐρεχθείου. Πλαναται ὁ νοῦς εἰς ἑορτὰς παναρχαίας καὶ γραφικὰς παρθένων πομπὰς πρὸ τοῦ πολυχρόου τούτου οἰκοδομήματος,

τοῦ περιβαλλομένου ὑπὸ τῆς γαλακτώδους καὶ σαπφειρίνης τοῦ Πεντελικοῦ ἀνταυγείας, καὶ τὸ ὁποῖον νομίζει τις ὅτι δὲν εἶνε ἁπλῆ ἀπομίμησις, ἀλλ' ἔργον αὐτομάτως ἀνακύψαν ἐκεῖ, πρὸς πίστωσιν τοῦ αἰσθήματος τοῦ καλοῦ, τοῦ συνδέοντος τὴν σύγχρονον πρωτεύουσαν μετὰ τοῦ ἀρχαίου ἄστεως. Οὕτω θὰ κατεσκεύαζον τὸ τέμενος τῶν Μουσῶν καὶ κατ' αὐτοὺς ἔτι τοὺς χρόνους τῶν μεγάλων καλλιτεχνῶν· καὶ εἶνε βεβαίως ἔργον μαθητοῦ, ἀλλὰ μαθητοῦ πειραμένου καὶ βαθέως γνώστου τῆς ἀττικῆς τεχνης, τὸ θέλγητρον τῆς ὁποίας ἔγκειται εἰς τὴν χάριν καὶ ἁρμονίαν. Ἡ Ἀκαδημία αὐτῆ ἀναμένει ἔτι τοὺς ἀκαδημαϊκοὺς αὐτῆς, ἐνῷ δὲν θὰ ἦτο δυσχερὲς νὰ εὕρῃ τις πλείστους τοιούτους ἐν Ἑλλάδι μετοξὺ τῶν συγγραφέων, τῶν ποιητῶν, τῶν σοφῶν καὶ τῶν καλλιτεχνῶν, τῶν ἀγωνιζομένων νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν πατρίδα αὐτῶν εἰς τὴν ἀρχαίαν πνευματικὴν περιωπήν. Ὑπὸ τοῦδε εἶνε ἔτοιμον τι ἄσυλον τοῦ ἰδανικοῦ τῶν συγχρόνων Ἑλλήνων· ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τὰ ἄγαλματα τῶν ὁποίων ὑψοῦνται πρὸ αὐτῶν, ὡς συμβολικοὶ προστάται τοῦ μελλοντος νὰ ἴδῃ θῇ σωματείου, φαίνονται παροτρύνοντες αὐτὸ εἰς ἐνδελεχῆ λατρειαν τοῦ καλοῦ καὶ τῆς σοφίας· εἴθε οἱ μέλλοντες νὰ καθεζῶσι τας ἐν αὐτῷ ἕδρας μηδέποτε νὰ ἀπόμακρυνθῶσι, πρὸς ὄφελος νοσηρῶν θεωριῶν, τῶν μεγάλων καὶ ἀγαθῶν διδαγμάτων τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι την δόξαν τῆς φυλῆς αὐτῶν καὶ τὴν σοφὴν βουλὴν τῶν θεῶν των!

Το βασιλικὸν ἀνακτορον, οἰκοδομηθὲν κατὰ τοὺς πρωτους χρονους τῆς νεαρᾶς μοναρχίας, καθ' ἣν ἔτι ἐπικρατεῖ ἡ νεοελληνικὴ Ἀναγέννησις δὲν εἶχεν ἔτι, ὡς σήμερον, ὁριστικῶς ἐκδηλωθῆ, κεῖται ἐπὶ περιβλέπτου ἄνωθεν τῆς πλατειας του Συντάγματος θέσεως, κπὸ τῆς ὁποιας μικρὸς κῆπος διαχωρίζει αὐτό. Ὁ κῆπος τῶν ἀνακτόρων εἶνε θαυμασιος, πλήρης ὡραιων δενδρων, μετὰ περισσῆς χάριτος πεφυτευμένων· ποσακις μετ' ἐνδομύχου χαρᾶς, περιεπλανήθην ὑπὸ τὰς αἰθερίας αὐτῶν σκιᾶς, περὶ τῶν διανθῶν πρασιῶν, παρὰ τας πορτοκαλλεας, τας δαφνας καὶ τὰ ῥοδα αὐτοῦ.

Ἄλλα ἡ ἀρχιτεκτονικὴ τῶν ἀνακτόρων εἶνε ὀγκωδὴς καὶ ὑπερ τὸ δέον ἐστερημένη παντὸς κοσμήματος. Ἀφ' ἑτέρου ὅμως σπανιώτατον τι προσον καθιστᾶ αὐτὸ σεβαστὸν παρὰ τῷ λαῷ· εἶνε τὸ ἐνδιαίτημα Ἡγεμόνος τοῦ ὁποίου τὸ ὑπερόχον καὶ σταθερὸν πνεῦμα, ἡ ἔγνως κένη ἀγχίνοια, ἡ ἐπιτηδειότης, ἡ σύνεσις, ἡ ἀκεραιοτης καὶ ἡ νομιμοφροσύνη ὑπερ πᾶν ἄλλο συνετέλεσαν ἐπὶ εἴκοσι καὶ ἐννεα ἤδη ἔτη εἰς την εὐδαιμονίαν τῆς χωρας ταυτης· ὁ βασιλεὺς Γεωργιος ἀντιπροσωπεύων τὴν ἑνότητα τῆς μεγαλης πατρίδος, πολλοὺς ἔγνω νὰ ὑπερπηδήσῃ σκοπελους μετὰ καρτερίας καὶ προνοητικότητος, αὐτὸς ἐγένετο εἰς πᾶσαν δυσχερῆ περίστασιν ὁ ἄριστος τῶν ὁδηγῶν, καὶ ἐπὶ τῆς βασιλειας αὐτοῦ ἐπαγιωθη το ἔργον τοῦ ὑπὲρ ἀνεξαρτησιας ἀγῶνος. Κληθεις, ὑπὸ εὐμενοῦς τῆς θειας Προνοίας βουλῆς, ὅπως ἴθυνῃ τὰς τυχας λαοῦ ὅστις ἕνεκα αὐτῆς τῆς εὐφυΐας καὶ τῶν πόθων, τῶν νεανικῶν ὁρμῶν καὶ τῆς δικαιας ἐπὶ τῇ καταγωγῇ αὐτοῦ μεγαλαυχίας, εὐθὺς μαλιστα μετὰ τὴν ἐπανάστασιν καὶ μέσῳ τῶν αἰωνιων πολιτικῶν ἐν Ἀνατολῇ περιπλοκῶν, καθίστατο πολλοὺς διδοῦν ἤκητος, ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἔστη πάντοτε ἀκλόνητος, καὶ ἐξακολουθεῖ διατελῶν εἰς τὸ ὕψος τοῦ ἀξιώματος ὅπερ περιεβλήθη διὰ τῆς εὐγενείας τῶν αἰσθημάτων, τοῦ λελογισμένου πατριωτισμοῦ, τῆς φρονήσεως καὶ τῆς διπλωματικῆς τοῦ πνεύματος οὐτοῦ ὀξυδερκείας. Παρ' αὐτόν, ἡ βασίλισσα τῆς ὁποίας ἡ ἀληθῶς ἀνταξία τῇ Ἑλλάδι καλλονή, εἶνε πιστὸν κάτοπτρον ἡγεμονικῆς ἀγαθότητος, μετέδωκε τῇ ἑλληνικῇ δυναστείᾳ τὸ μῦρον τῆς χάριτος καὶ τῶν ἐξόχων αὐτῆς ἀρετῶν.

Ὁ μητροπολιτικὸς ἐν Ἀθήναις ναός, εἶνε νεώτερον καὶ μεγαλοπρεπὲς οἰκοδόμημα, ῥυθμοῦ βυζαντινοῦ, τὸν ὁποῖον ἡ ἀνατολικὴ ὀρθόδοξος ἐκκλησία πιστῶς πανταχοῦ ἀκολουθεῖ. Ὑπάρχουσιν ἀνὰ τὴν πόλιν ἀρχαῖαι τινες τοῦ αὐτοῦ ῥυθμοῦ ἐκκλησίαι τῶν ὁποίων ἡ στυγνὴ καὶ σχεδὸν πένθιμος ταπεινότης συγκινεῖ τὸν θεατήν. Εὐτελεῖς, καχεκτικαί, κατασκευασθεῖσαι διὰ πληθυσμὸν περιωρισμένον καὶ πτωχόν, κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας, νομίζει τις ὅτι ἐξακολουθοῦσι διαμαρτυρόμεναι κατ' αὐτῆς δειλῶς ἀλλ' ἐπιμόνως. Μικρὰ κωδωνοστάσια συμπτήσσονται κάτωθεν χαμηλῆς ἀψῖδος· οἱ ἡμικυκλικοὶ αὐτῶν νάρθηκες σχηματίζουσι μικρὸς ἐπὶ τῶν τοίχων προεξοχάς· το ἐσωτερικὸν εἶνε ζοφερὸν ὡς ὑπόγειος λειψανοθήκη, οἱ τοῖχοι γυμνοι· ἀλλὰ διακρίνει τις ἐν τῷ σκότει, ὁμοίαν πρὸς ἀκαταγώνιστόν τινα ἐλπίδα, τὴν ὑπωχρον λάμψιν τῶν πρὸ τοῦ εἰκονοστασίου ἀνηρτημένων ἱερῶν λυχνιῶν.

Ἡ νέα τοὐναντίον μητρόπολις εἶνε εὐρεῖα καὶ φωτεινή· αἱ τελεταὶ δύνανται νὰ τελεσθῶσιν ἐν αὐτῇ ἀνέτως· εἶνε οἰκοδόμημα ἐπίσημον περιβεβλημένον χαρακτῆρα καὶ ἀνταξιον πρωτευούσης. Ὡς κελύφη πλησιον ἀνακτόρου, φαίνεται ὁ παρ' αὐτὴν ἐν καλῇ καταστάσει σωζόμενος παλαιὸς μητροπολιτικὸς ναός· ἀλλὰ πόσον εἶνε πολύτιμος διὰ τὰς ἀναμνήσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ! Αὐτὸς ἀπετελεῖ εἰ ἄλλοτε τὸ κέντρον τοῦ ἐθνισμοῦ· ὑπὸ τοὺς περιωρισμένους θόλους τῆς ἀρχαϊκῆς αὐτοῦ ἀρχιτεκτονικῆς, μὲ τὰ ἐντετειχισμένα ἐπ' αὐτοῦ ἀρχαῖα συντρίμματα, ἐπανευρίσκω τὴν δούλην Ἑλλάδα ὁμολογοῦσαν τὴν πίστιν καὶ ἐπιβεβαιοῦσαν τὴν καταγωγὴν αὐτῆς.

Λίαν εὔγλωττος εἶνε ἡ ἀντίθεσις τῶν δύο τούτων παρακειμένων οἰκοδομημάτων: τὸ ἓν εἶνε ἡ ἐποποιία παρελθόντος θλιβεροῦ καὶ ἐπαχθοῦς, τὸ ἕτερον τὸ σύμβολον τῆς θριαμβευσάσης θρησκείας καὶ τῆς βασιλευούσης σήμερον ἐλευθερίας.

Οἱ καθολικοὶ ἔχουσιν ἐπὶ τῆς λεωφόρου Πανεπιστημίου ἀρκούντως μεγάλην ἐκκλησίαν. οἰκοδομηθεῖσαν κατὰ τὰ πρότυπα τῶν ῥωμαϊκῶν *βασιλικῶν*. Ἐπιβλητικὸν περίστυλον στέφει τὴν πρὸ αὐτῆς εὐρεῖαν κλίμακα. Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ναοῦ εἶνε ἁπλοῦν μέχρι μονοτονίας· εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ διακοσμηθῇ δι' εἰκόνων καὶ ἀγαλμάτων, ἐλπίζω δὲ ὅτι καὶ τοῦτο θέλει σὺν τῷ χρόνῳ συντελεσθῆ. Στερούμενοι πόρων, ἠναγκάσθησαν κατ' ἀρχὰς νὰ οἰκοδομήσωσιν αὐτὴν ἄνευ κοσμημάτων καὶ περιττῆς πολυτελείας· καὶ αὐτὸ τὸ περίστυλον μόλις πρὸ δύο ἢ τριῶν ἐτῶν κατεσκευάσθη· εὐτυχῶς, παρὰ τὴν εἴσοδον τοῦ *χοροῦ*, μεγαλοπρεπεῖς ἐκ Τηνίου μαρμάρου κίονες προβάλλουσι τὸν λαμπρὸν αὐτοῦ χρωματισμὸν ἐπὶ τῆς μονοτόνου λευκότητος τῆς ἁρμοκονίας. Ἐὰν βραδύτερον καλλιτέχνης τις, ἐπιθυμῶν νὰ συνδέσῃ τὸ ὄνομα αὐτοῦ πρὸς τὸ ἀθηναϊκὸν τοῦτο οἰκοδόμημα, καλύψῃ διὰ τοιχογραφιῶν τοὺς στυγνοὺς αὐτοῦ τοίχους, τότε μόνον θέλει πράγματι ἀποπερατωθῆ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία· διὰ δὲ τῆς παρόδου τοῦ χρόνου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ συνεπαγομένων ἀλλεπαλλήλων δώρων, θέλει προσλάβει αὕτη τὸ ἱστορικὸν καὶ ἀρχαιοπρεπὲς ἐκεῖνο ὕφος τὸ καθιστῶν τόσους ἐν Ῥώμῃ ναούς, μικροτέρους μάλιστα αὐτοῦ, σεβαστοὺς καὶ ἐπιβλητικούς.

Ὀφείλω προσέτι ν' ἀναφέρω, μεταξὺ τῶν κυριωτέρων τῶν Ἀθηνῶν μνημείων, τὰ δύο ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων οἰκοδομηθέντα μουσεῖα· τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν περιέχει τὰ κατὰ τὰς διαφόρους ἐν Ἀττικῇ ἀνασκαφὰς εὑρεθέντα ἀγάλματα καὶ ἐπιγραφάς, τὸ ἕτερον τὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀγγεῖα τῆς Τανάγρας, τῆς Μυρίνης ἢ τῶν Ἀθηναϊκῶν σχολῶν καὶ τὰ χρυσᾶ ἀντικείμενα, κύπελλα, προσωπεῖα καὶ γυναικεῖα κοσμήματα τὰ ἐκταφέντα ὑπὸ τοῦ κ. Σλήμαν ἐν Μυκήναις. Τὰ τελευταῖα ταῦτα, τῶν προϊστορικῶν χρόνων ὄντα λείψανα, μεγίστην κέκτηνται σημασίαν· μαρτυροῦσι τὴν θαυμασίαν ἐπιδεξιότητα τῶν ἑλλήνων τεχνιτῶν κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους· ἀλλὰ μείζονα προξενοῦσιν ἐντύπωσιν τὰ ἀκρωτηριατμένα ἀγάλματα τοῦ μουσείου τῆς γλυπτικῆς· ἀποκαλύπτουσι, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς θαυμάσαντας τὰ ἐν τῷ Βατικανῷ καὶ τῷ Λουβρῳ ὡραῖα ἔργα, νέαν τινὰ τῆς ἑλληνικῆς τέχνης ἰδιότητα, τὴν λεπτεπίλεπτον ἀβρότητα, τὴν ἀπλότητα τῶν ἐξόχων αὐτῆς γραμμῶν καὶ τὴν ἄρρητον ἐκείνην χάριν, τὴν φυσικὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν διακρίνουσαν τὰ ἔργα τῆς μεγάλης ἀττικῆς περιόδου. Μικρὸς μόνον ἀριθμὸς ἀγαλμάτων εὕρηται ἐκεῖ, καὶ ἐξ αὐτῶν δὲ τὰ πλεῖστα εἰσὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἠκρωτηριασμένα· ἀλλ' οὐδ' ἀπομιμήσεις οὐδ' ἀπεικασιας εὑρίσκει τις ἐν αὐτῷ· πάντα ταῦτα τὰ ἔργα εἶνε πρωτότυπα, καθαρῶς ἑλληνικά, ἔχοντα τὴν πλαστικὴν ἐκείνην τελειότητα, ἧς τὸ θεῖον κάλλος καὶ τὴν σεμνότητα δὲν δύναταί τις νὰ θαυμάσῃ εἰς τὰ ἔργα τῶν σοφωτέρων ἴσως, ἑλληνορωμαϊκῶν περιόδων.

Δὲν μὲ ἐνθουσιάζει τόσῳ τὸ Ἀστεροσκοπεῖον, ἀνεγερθὲν ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Νυμφῶν, εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀπόστασιν, ὑπὸ πλουσίου Ἕλληνος, τοῦ βαρωνου Σίνα. Δεσπόζει τῆς πεδιάδος, καὶ πρὸ αὐτοῦ ἀχανὴς ἐκτείνεται ὁ ὁριζων μέχρι τῆς θαλάσσης. Μακρόθεν διακρίνει τις αὐτὸ ἐπὶ τοῦ βραχώδους καὶ κεκαλυμμένου ὑπὸ δενδρυλλίων λοφίσκου του; εἰς ὃν ἀνέρχεται τις δι' ὁδοῦ εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὁποίας αἱ πεφυτευμέναι ἀλοαὶ διὰ χλοεροῦ περιβάλλουσιν αὐτὸ πλαισίου. Ἀλλ' ἔχει περισσοτέρας τοῦ δέοντος ἀξιώσεις ἐπὶ τῶν τόσῳ πλησίον τοῦ Παρθενῶνος κειμένων μερῶν ἐκείνων, πρέπει δὲ παρατηρῶν τις τὴν Ἀκρόπολιν νὰ προσπαθήσῃ ὅπως ποσῶς μὴ λάβῃ αὐτὸ ὑπ' ὄψιν. Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτοῦ, ἀναπόφευκτος ἄλλως τε, ἕνεκα τοῦ ἐπιστημονικοῦ προωρισμοῦ του, δυσάρεστον ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὰ πλησίον ἀθάνατα ἐρείπια.

Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἀναφέρω ἐνταῦθα μικροσκοπικόν τι ναΐδιον μέτρων τινῶν τετραγωνικῶν μόλις, πτωχικὴν δι' ἁπλῆς ἐπικεχρυσμένην ἀσβέστου καλύβην, ἀλλ' ἡ ὁποία μοὶ ἀρέσκει ὑπερμέτρως, τὸ μικρὸν τοῦ Λυκαβηττοῦ ἐρημοκκλήσιον. Τὸ ἐν σχήματι πυραμίδος ὄρος τοῦτο, πολὺ ὑψηλότερον τῆς Ἀκροπόλεως, διακόπτει, ὀφείλομεν νὰ τὸ εἴπωμεν, λίαν ἀποτόμως τὴν γενικὴν τῆς πεδιάδος ἄποψιν· εἶνε ἁπλούστατος βράχος, οὐδὲν ἔχον τὸ γραφικὸν καὶ ἐπὶ πλέον πάσης ἱστορικῆς ἀξίας ἐστερημένος. Οἱ πρόποδες αὐτοῦ ὑπὸ καχεκτικῶν καλύπτονται ἐλατῶν, πολλαὶ δὲ οἰκίαι ὑψοῦνται ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῶν κλιτύων του μέχρις ὡρισμένου τινος ὕψους· κατόπιν, μέχρι τῆς κορυφῆς καθίσταται ὀξύτατος· τὸ σχῆμα τοῦτο ἀπᾴδει πρὸς τὰς γραμμὰς τῶν λόφων καὶ τῶν ὀρέων ἐκείνων τῶν ὁποίων αἱ κορυφαὶ ἠρέμα κυμαίνονται καὶ ὧν ἐν γένει ὁ σχηματισμὸς εἶναι ὁμαλὸς καὶ ἁπλοῦς. Τὸ ἐπὶ τοῦ ὑψίστου ἐν τούτοις αὐτοῦ ἄκρου ἐκτισμένον παρεκκλήσιον ἀποτελοῦν οὔτως εἰπεῖν, τὴν ζωὴν τῆς μελαγχολικῆς ἐκείνης ἐρημίας, προσδίδει αὐτῷ μυστηριῶδες τι θέλγητρον: εἰκονίζει τὴν ἐνδελεχῆ τοῦ λαοῦ πίστιν, τὴν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τόπων ρεμβαζοῦσαν καὶ προσευχομένην ψυχήν. Ὅτε, ἅμα τῷ λυκόφωτι τὸ μικρὸν φῶς τῆς ἐκεῖ ἐπάνω ἀναπτομένης ἱερᾶς λυχνίας ἀναφανῇ ὑποτρέμον ἐπὶ τοῦ σκοτιζομένου οὐρανοῦ, νομίζει τις ὅτι ἄστρον τι προστατευτικὸν ἐπαγρυπνεῖ ἀπὸ τοῦ ὕψους ἐκείνου ἐπὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς πεδιάδος ὅλης, διαχέον μετὰ τῆς ἱερᾶς αὐτοῦ λάμψεως τὴν παρηγορίαν καὶ τὴν εἰρήνην. Σύμβολον τοῦ πλανωμένου ὑπὲρ τὰς γηΐνας σφαίρας ἰδανικοῦ, ἐνδελεχῆς εἰκὼν τῆς θρησκείας καὶ τῆς πατρίδος, τῶν ὁποίων ἡ λαμπρότης ἐπιζῇ τῶν γεγονότων καὶ τοῦ χρόνου, νομίζει τις ὅτι ἡ χρυσῆ ἐκείνη ἀκτὶς, ἀδελφὴ τῶν οὐρανίων ἀστερισμῶν, κατῆλθεν ἐκεῖ ὡς φίλη εὐμενής. Ποσάκις κατὰ τὰς ἐφορείας τῆς δουλείας ἡμέρας, οἱ Ἀθηναῖοι, βλέποντες αὐτὴν λάμπουσαν ἐν ὥρᾳ νυκτὸς ὑπεράνω τῆς πολεως, ἠτένισαν πρὸς αὐτὴν μετὰ χαρᾶς, ὡς νὰ ἦτο τῆς ἀκραδάντου αὐτῶν πίστεως μαρτύριον καὶ τῆς μελλούσης ἐλευθερίας οἰωνός! Δὲν εἶνε ἐπίσης σύμβολον τοῦ ἀρχαίου πνεύματος, τὸ ὁποῖον ὡς ἱερὸν πῦρ φέρομεν ἐν τῇ διανοίᾳ ἡμῶν;

Συγκεκινημένον τὸ βλέμμα μου χαιρετίζει αὐτὸ ἐν τῇ σκοτίᾳ. Ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς ἀθηναϊκῆς λαμπάδος ἀνήφθησαν πάντα τὰ ἡμέτερα φῶτα. Θεός τις δὲν κατοικεῖ ἄρά γε πάντοτε ἐπὶ τῆς ἠρεμπωμένης Ἀκροπόλεως; Ἡ μικρὰ ἐκείνη λυχνία τὴν ὁποίαν ταπεινὸς καλόγηρος διατηρεῖ ἄσβεστον πρὸ τῆς εἰκόνος τῆς Παναγίας δὲν λάμπει τάχα καὶ πρὸς τιμὴν τοῦ Παρθενῶνος, τοῦ ναοῦ τούτου τῆς Ἀθηνᾶς;

Περιέλθωμεν ἤδη τὰς ἀρχαίας Ἀθήνας. Παμπληθῆ ἐρείπια εἰσὶν ἐγκατέσπαρμένα ἀνὰ τὴν νεωτέραν πόλιν. Τὰ οἰκοδομήματα ταῦτα πολλὰς ὑπέστησαν καταστροφὰς ὑπὸ τοῦ χρόνου, μάλιστα δὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. Ἐν τῇ συνοικίᾳ τῆς Ἀγορᾶς, ἀνεκαλύφθησαν ἐσχάτως, ἐντὸς χώρου ἐκτεταμένου, λείψανα στοῶν, κρηπιδώματα ναῶν, γυμνασίων, ἀκαδημιῶν. Δυσχερὲς καθίσταται, νὰ ὁρίσῃ τις ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴν τῶν κατεστραμμένων μνημείων, ἐκ τῶν ἀκρωτηριασμένων τούτων λειψάνων, ἐκ τῶν ἐντὸς τῶν διαφόρων τῆς γῆς στρωμάτων κεχωσμένων ἐρειπίων, τῶν ὁποίων τὴν ὕπαρξιν μαρτυροῦσιν τοῖχοι τινες φθάνοντες μέχρι τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους τῶν τῆδε κακεῖσε εὑρισκομένων σπουδύλων καὶ κιονοκράνων. Ἀνῆκον ἄρα εἰς τὴν καλὴν ἐποχὴν τῆς ἑλληνικῆς τέχνης, ἢ εἰς τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους; ἢ κατὰ τὴν πιθανοτέραν γνώμην, ὑπῆρχον κατὰ τὸ μέρος τοῦτο διαφόρων αἰώνων οἰκοδομήματα; Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Ἀγορᾶς ἀπόστασιν, ἐν τῷ μέσῳ μεγάλης πλατείας ὑψοῦται ὀκτάπλευρον οἰκοδόμημα τὸ Ὡρολόγιον Ἀνδρονίκου τοῦ Κυρρήστου, τὸ κοινῶς Ἀέρηδες καλούμενον, διότι ἐπὶ ἑκάστης τῶν πλευρῶν αὐτοῦ εἶνε ἐπεξειργασμένη ἡ πτερωτὴ εἰκὼν ἑνὸς τῶν υἱῶν τοῦ Αἰόλου διασχίζοντος τὸν ἀέρα: αὐτὸς μὲν εἶνε ὁ Ζέφυρος, ἐκεῖνος ὁ Νότος· πάντες φέρουσιν ἐν χερσὶ τὰ δεικνύοντα τὴν ταχύτητα ἢ τὴν εὐχάριστον αὐτῶν ἀβρότητα σύμβολα. Ὁ οἰκοδομήσας τὸ μνημεῖον τοῦτο ἀρχιτέκτων δὲν ἦτο βεβαίως ἔξοχος καλλιτέχνης· φρονῶ δὲ ὅτι δὲν ἀνάγεται εἰς ἀρχαιοτέραν τῆς τοῦ Αὐγούστου ἐποχήν. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς τῆς στέγης αὐτοῦ ἦτο τοποθετημένος ἐκ χαλκοῦ Τρίτων κραταῶν διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ῥαπίδα δι' ἧς ἐδείκνυε τὸν ἑκάστοτε πνέοντα ἄνεμον.

Ἐντὸς αὐτοῦ ὑπῆρχεν ὑδραυλικὸν ὡρολόγιον. κλεψύδρα καλούμενον. Λέγεται ὅτι ἐσχετίζετο αὕτη πρὸς τὰς ἔτι καὶ νῦν ἐγγὺς αὐτοῦ σωζομένας ἀφῖδας, μεθ' ὧν ἀπετέλει σύνολόν τι τὸ ὁποῖον δυσκόλως δύναταί τις σήμερον νὰ φανταθῇ. Οὐ μακρὰν αὐτοῦ, ἐπὶ σταυροδρομίου τινος, κίονές τινες ἐνέχοντες ἀέτωμα ἀπετέλουν ἴσως μέρος πύλης τινος τῆς Ἀγορᾶς, πιθανότερον μάλιστα ἱεροῦ τινος ἀφιερωμένου εἰς τὴν Ἀρχηγέτιδα Ἀθηνᾶν. Ἐν τῇ αὐτῇ συνοικίᾳ, δύο ἐκτάσεις ὑπὸ ἀγρίας κεκαλυμμέναι φυτείας ὑψηλῶν θάμνων, αὐτοφυῶν δενδρυλλίων, εἰσὶν πλήρεις τεμαχίων μαρμάρων καὶ ἠκρωτηριασμένων στύλων· μεγάλων μνημείων θεμέλια ἐκτείνονται παρὰ τὰς ἀλοὰς καὶ τὰς ἀκάνθας. Τὸ ἓν οὐδεμίαν σχεδὸν ἔχει διὰ τὸν ἀρχαιολόγον σημασίαν· τὸ ἕτερον, εἰς τὸ ὁποῖον σώζονται ἔτι ὑψηλοὶ ἐκ μαρμάρου τοῖχοι, ἔχνη κρηπιδωμάτων, ὡραῖοι σπονδυλοι ῥαβδωτῶν στύλων, λέγεται ὅτι εἶνε ἡ Ποικίλη στοά, ἢ ἄλλοτε φεῦ! τόσῳ μεγαλοπρεπής, πλήρης λαμπρῶν ἀγαλμάτων, καὶ τῆς ὁποίας οἱ ὑπὸ τοῦ Παυσανίου περιγραφομενοι τοῖχοι, ἦσαν κεκαλυμμένοι ὑπὸ ἀναγλύφων καὶ εἰκόνων μεγαλοπρεπῶν. Ἐν αὐτῇ ἦτο τὸ κέντρον τῆς συναθροίσεως πολιτῶν φιλησύχων, καλλιτεχνῶν, φιλοσόφων, ἡ *λέσχη* οὕτως εἰπεῖν τῶν λογίων, τῆς ἀστυκῆς καὶ ἀέργου κοινωνίας, τὸ ἐντευκτήριον τῶν ἐλευθέρων ἐκείνων πολιτῶν, τῶν τόσῳ ὀλιγαρίθμων σχετικῶς πρὸς τὴν πληθὺν τῶν δούλων, καὶ οἵτινες, ὅταν ἡ πολιτικὴ δὲν ἐκάλει αὐτοὺς εἰς τὴν Πνύκα ἢ αἱ ὑποθέσεις αὐτῶν εἰς τὴν Ἀγοράν, ἠρέσκοντο, περιπατοῦντες ὑπὸ τὰς μαιμαροτεύκτους στοὰς καὶ παρὰ τὰ ὡραῖα ἀγάλματα τοῦ δημοσίου τούτου μεγάρου, καὶ ἀκροώμενοι τῶν συνδιαλέξεων καὶ τῶν σχολίων τῶν καὶ νολόγων.

Ἐξ ὅλων τούτων οὐδὲν ἕτερον σωζεται νῦν ἢ τὰ ὀλίγιστα ταῦτα ἴχνη τῶν αἰθουσῶν καὶ τῶν στοῶν, ἐν οἷς καὶ αὐτὴ ἡ παράτολμος ἐνίοτε φαντασία τῶν νεωτέρων ἀρχιτεκτόνων, δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἀνεύρῃ τὰ ἀπαιτούμενα διὰ τὴν, ἔστω καὶ κατὰ προσέγγισιν, ἀνακαίνισιν τοῦ οἰκοδομήματος τούτου, στοιχεῖα. Τὰ ἐρείπια ἐν τούτοις ταῦτα διετήρησαν τὸν μεγαλοπρεπῆ αὐτῶν τύπον, ὅπερ δὲ καὶ σπουδαιότερον τὴν προτέραν αὐτῶν καλλονήν. Τὰ ὀλίγιστα περισωθέντα ἡμῖν μέρη τῶν κεκτεσταμμένων αὐτῶν τοιχων εἶνε τέχνης ἐπιβλητικῆς· ἐνέχουσι δὲ καὶ χάριν τινα ἀνεξίτηλον καὶ συγκινητικὴν τὰ μαρμάρινα ταῦτα λείψανα. Ἡ τῆδε κἀκεῖσε χρυσίζουσα λευκότης αὐτῶν ἀπαστραπτει ὑπὸ τὸν ἥλιον· ἀναπλάττων τις ἀορίστως διὰ τῆς φαντασίας τὰ ἐκλιπόντα μέρη, δύναται ἔτι καὶ σήμερον νὰ θαυμάσῃ τὸν σεμνὸν καὶ ἐν ταὐτῷ κομψότατον ῥυθμὸν τῶν γνησίων ἀττικῶν οἰκοδομημάτων.

Διερχόμενος τις πληθὺν δρομίσκων συμφυρομένων πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐξικνουμένων σχεδὸν μέχρι τῆς κοίτης τοῦ Ἰλισσοῦ, ὅστις δὲν εἶνε πλέον ἢ πλήρης χαλίκων χείμαρρος ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὐτελεῖς ῥεύσει ῥύακες, φθάνει εἰς μικρὰν τινα πλατεῖαν τὸ κυρτὸν ἔδαφος τῆς ὁποίας φαίνεται ὑποκρύπτον ἐρείπια· εἰς τὸ μέρος τοῦτο, τὸ καλυπτόμενον σήμερον ὑπὸ πεπαλαιωμένων οἰκιῶν, ἐξηλίσσετο ἄλλοτε ἡ ἀρχαία ὁδὸς τῶν Τριπόδων. Ἓν μόνον μικρῶν διαστάσεων ἀλλὰ ῥυθμοῦ χαριεστάτου περιεσώθη ἐκ τῶν πολυαρίθμων χορηγικῶν μνημείων, ἅτινα περιέβαλλον τὴν ἀρχαίαν ταύτην ὁδόν· εἶνε εἶδος τι περιφερους ναΐδιου. περιβαλλομένου ὑπὸ λεπτῶν κιονίσκων καὶ ζωοφόρου λεπτότατα ἐξειργασμένης. Ἱδρυθὲν ὑπὸ τοῦ χορηγοῦ Λυσικράτους, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐνκυσίου αὐτοῦ ἀρχοντίας, ἀνήκει εἰς τὸν Δ'. π. Χ. αἰῶνα· ὁ χρόνος ἠκρωτηρίασεν ὀλίγον τὰς γωνίας τῆς βάσεως καὶ τὰ κεφ' ἕκαστα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς αὐτοῦ.

Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπεσκευάσθη ὅσον τὸ δυνατὸν καλλίτερον, δι' ἐξόδων τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως, εἰς ἣν ἐκ παραδόσεως ἀνήκει· ἀλλ' ἵνα ὑποβαστάσωσι τὸν θριγκόν, ὅστις εἶνε ἀληθὲς ἀριστούργημα, παρέστη ἀνάγκη ὅπως ἐμφράξωσι τὸ μεταξὺ τῶν κιονίσκων κενὸν διάστημα, καὶ οὕτω τὸ χορηγικὸν τοῦ Λυσικράτους μνημεῖον ἀπώλεσε τὴν αἰθερίαν αὐτοῦ κομψότητα· καὶ ὁ ἐπὶ τῆς στέγης αὐτοῦ κείμενος ἐκ χαλκοῦ τρίπους ἐξηφανίσθη πρὸ πολλοῦ. Καίτοι λοιπὸν τὸ συνολον τοῦ οἰκοδομήματος τούτου εἶνε ἀτελές, θέλγει ἐν τούτοις πάντοτε ἕνεκα

τῆς κομψότητος τοῦ ῥυθμοῦ, καὶ τῶν ἀναγλύφων τῆς ζωοφόρου.

Πλησίον αὐτοῦ, ἐπὶ εὐρυτάτου καὶ ἀναπεπταμένου χώρου, ὅστις ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Ἰλισσοῦ, μικρὰ θριαμβευτικὴ ἀψίς, ἡ βάσις τῆς ὁποίας ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν τόξων τὸ δὲ ἄνω μέρος ἐκ φατνώματος εἰς τρία διαιρουμένου μέρη, κεκοσμημένη διὰ κιόνων καὶ παρασταδῶν κορινθιακῶν καὶ στεφομένη ὑπὸ τριγωνικοῦ ἀετώματος, φέρει ἀναγεγραμμένον ἐπὶ τοῦ θριγκοῦ αὐτῆς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀδριανοῦ. Ὑπὸ τεχνικὴν ἔποψιν, ἡ πύλη αὕτη δὲν εἶνε βεβαίως πολλοῦ λόγου ἀξία, ἀλλὰ διὰ μέσου τῶν χρυσιζομένων ὑπὸ τοῦ ἡλίου εὐρέων αὐτῆς τόξων διακρίνει τις ὡς διὰ κανονικοῦ πλαισίου μέγα μέρος τοῦ βαθυκυάνου οὐρανοῦ. Πλὴν μόλις παρατηρεῖ τις αὐτήν, ἐκπληδενιζομένην πρὸ τῶν μεγαλοπρεπῶν ἐρειπίων τοῦ ναοῦ τοῦ Ὀλυμπίου Διός. Φαντάσθητε δέκα τρεῖς κολοσσαίους κίονας συνδεομένους πρὸς ἀλλήλους διὰ τῶν ἐπιστυλίων αὐτῶν, δύο ἄλλους μεμονωμένους, καὶ ἕτερον ἐκτάδην κείμενον κατὰ γῆς· εἶνε σύμπλεγμα θαυμαστὸν διά τε τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγεθος αὐτοῦ. Ἐν τῷ μέσῳ πεδιάδος ὁριζομένης ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπὸ τῶν πυκνῶν καὶ μεγάλων δένδρων τοῦ βασιλικοῦ κήπου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ τῶν παρὰ τὴν κοίτην τοῦ Ἰλισσοῦ ὑψουμένων χλοερῶν λόφων, τῶν ὁποίων δεσπόζει μακρόθεν ἡ γραφικὴ ἀκρώρεια τοῦ Ὑμηττοῦ, ἀναφαίνονται ἐν ἁπλέτῳ φωτὶ τὰ γιγάντια ταῦτα ἐρείπια.

Ἡ ἀνοικοδόμησις τοῦ ναοῦ τούτου τοῦ μέλλοντος ν' ἀφιερωθῇ εἰς τὸν ὕπατον τῶν Θεῶν, διήρκεσεν ἐπὶ ἓξ ὅλους αἰῶνας καθ' οὓς πολλὰς ὑπέστη περιπετείας· ἀκαταπαύστως διακοπτομένη καὶ κατόπιν πάλιν ἐπαναλαμβανομένη, συνετελέσθη τέλος ὁριστικῶς ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά, μόλις δὲ ἐπὶ δύο αἰῶνας ἀντήγησαν ἐντὸς τοῦ τεμένους τούτου οἱ ὕμνοι τῶν εἰδωλολατρῶν· συνέπεσε ν' ἀποπερατωθῇ καθ' ἣν ἀκριβῶς ἐποχὴν ἀνέτελλεν ὁ χριστιανισμός, ὅτε ἤρξαντο νὰ ἀπαρνῶνται τὸν ἐν αὐτῷ λατρευόμενον θεόν. Ἐγκαταληφθεῖς τότε, κατεδαφισθεῖς ὑπὸ τῶν ἐπιδρομέων, συληθεὶς πρὸς ὄφελος τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Ῥώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ παρ' αὐτῶν ἔτι τῶν Ἀθηναίων πολλὰ ὑποστάς, ἤρξατο ὀλίγον κατ' ὀλίγον, τεμάχιον πρὸς τεμάχιον, ἐντελῶς ἀποσυντιθέμενος, οὕτως ὥστε ἐκ τοῦ ἀχανοῦς αὐτοῦ περιβόλου, τῶν διακοσίων κιόνων, τῆς πληθύος τῶν κοσμούντων τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τοὺς διαδρόμους αὐτοῦ ἀγαλμάτων, διεσώθη μόνον ἡ ἄκρα μιᾶς τῶν γωνιῶν τοῦ περιστυλου.

Ἀνασκαψαντες πρό τινων ἐτῶν τὴν καλύπτουσαν ἄλλοτε τὸ μνημεῖον τοῦτο γῆν, ἀσήμαντά τινα μόνον εὗρον κρηπιδώματα. Οὐδεμία ὑπαρχει ἐλπὶς ν' ἀνευρεθῶσι ποτὲ τὰ ἐν αὐτῷ ἀποθησαυρισθέντα ὑπὸ τῶν εὐσεβῶν ῥωμαίων Καισάρων ἢ τῶν αὐλικῶν αὐτῶν κολακων καλλιτεχνήματα. Οἱ ὀλίγοι τοὐλαχιστον οὗτοι, ἐκ τύχης διασωθέντες κίονες, θαυμασίαν ἀληθῶς κέκτηνται μεγαλοπρέπειαν· ἀπομεμονωμένοι, σεμνοί, ἐπίσημοι, πυρπολούμενοι ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων τῆς μεσημβρινῆς ταύτης χώρας, διαλάμπουσιν ὡς ἐν ἀποθεώσει· τὴν δὲ νύκτα, ὅταν ἡ ἀνατέλλουσα ἄνωθεν τοῦ Ὑμηττοῦ σελήνη περικαλύψῃ αὐτοὺς διὰ τοῦ ὠχροῦ φέγγους της, προσλαμβάνουσιν ὄψιν μελαγχολικῶν φαντασμάτων.

Κατὰ τοὺς ῥωμαϊκοὺς χρόνους ὑπῆρχον εἰς τὰ πέριξ πολυπληθεῖς ἐπαύλεις. Ὁ μέρος τῆς πεδιάδος ἐκείνης κατέχων βασιλικὸς κῆπος, καλύπτει ὑπὸ τὰ βαθύσκια αὐτοῦ δένδρα τὰ ἴχνη τοῦ ἐκ μουσειακοῦ δαπέδου μιᾶς τῶν οἰκιῶν τούτων ἐν αἷς, παρὰ τὸς ὄχθας τοῦ Ἰλισσοῦ, εὐχαρίστως διῆτῶντο οἱ ὑπὸ τῶν οἰκογενειῶν αὐτῶν ἀποστελλόμενοι ἵνα σπουδάσωσιν εἰς τὰς σχολὰς τῶν Ἀθηνῶν νεαροὶ πατρίκιοι. Παρὰ τὴν δροσερὰν ἄλλοτε ταύτην τοποθεσίαν, τὴν σκιαζομένην ὑπὸ τῶν δένδρων τὰ ὁποῖα χλοερὰ ἔθαλλον τότε παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ῥέοντος ὕδατος, στειρεύσαντος ἤδη φεῦ! ἕνεκα τῆς πυροπλήσεως τῶν ἐπὶ τῶν ὀρέων δασῶν, πρέπει νὰ φαντασθῶμεν τὰς κατοικίας τοῦ Κικέρωνος καὶ τοῦ Ἀττικοῦ, βραδύτερον δὲ τὰς τῶν φιλοσόφων ἢ νεοφωτίστων χριστιανῶν, οἵτινες κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Βασιλείου καὶ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, ἤρχοντο ὅπως σπουδάσωσι τὴν φιλοσοφίαν ἢ τὴν ῥητορικὴν εἰς τὸ κλεινὸν ἄστυ ἐν τῷ ὁποίῳ ἐδημηγόρησε μὲν ὁ Δημοσθένης, ἐδίδαξε δὲ ὁ Πλάτων. Πάντα τὰ περικλεῆ ἐκεῖνα μνημεῖα ἵσταντο τότε ἀλώβητα· ἐπανέβλεπον τοὺς πλατάνους ὑπὸ τοὺς ὁποίους ὁ Σωκράτης συνῆψε μετὰ τοῦ Φαίδωνος τὸν ἀθάνατον ἐκεῖνον διάλογον, τὰ γυμνάσια ἐν οἷς ὁ Θεόφραστος, ὁ Καρνεάδης καὶ οἱ τούτοις ὅμοιοι ἐσχολιασαν τοὺς μεγάλους συγγραφεῖς· ὁ μεταξὺ τῶν ἀρχαίων εἰδωλολατρικῶν παραδόσεων καὶ τῶν δογμάτων τοῦ Εὐαγγελίου ἀγὼν ἐτελεῖτο ἐντὸς αὐτῶν ἐκείνων τῶν περιβόλων, ἐν οἷς διελέγετο ἄλλοτε ὁ Σωκράτης πρὸς τοὺς σοφιστας, ἐν οἷς ὁ Ἀριστοτέλης ἔθετο τὰς βάσεις τῶν ἐπιστημῶν, ἔνθα ἐγεννήθησαν ἐν ὅλῃ τῇ γονίμῳ αὐτῶν ἐλευθερίᾳ αἱ μέλλουσαι νὰ βασανίζωσιν εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα τὴν ἀνθρωπίνην διάνοιαν θεωρίαι.

Ἡ ἀνάμνησις τοῦ μεγάλου τούτου πνευματικοῦ, ψυχολογικοῦ καὶ θρησκευτικοῦ ἔργου τοῦ ἐξελιχθέντος ὑπὸ τοσαύτας φάσεις μέχρι τῶν θεολογικῶν τοῦ Λιβανίου καὶ τῶν πρώτων χριστιανῶν τοῦ Δ'. αἰῶνος συζητήσεων, καὶ τὸ ὁποῖον συνετέλεσαν ἀλληλοδιαδόχως τὰ ἐξοχώτερα πνεύματα τῶν ἀρχαίων χρόνων, ἐπανέρχεται ἡμῖν ζωηρὸν ἀνὰ πᾶν βῆμα, εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῶν Ἀθηνῶν, τὸ ὁποῖον οὐδὲν σώζει σήμερον ἐκ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ μορφῆς. Ὁ πρόδομος ῥωμαϊκῆς τινος οἰκίας, ἡ ἀπεξηραμένη κοίτη τοῦ Ἰλισσοῦ, ἡ πηγὴ τῆς Καλλιρρόης ἐντὸς τοῦ χλοεροῦ αὐτῆς ἄντρου καὶ οἱ σοβαροὶ τοῦ Ὀλυμπιείου στύλοι, ταῦτα εἰσὶν τὰ μόνα ἐξ ὅλης ἐκείνης τῆς κινήσεως τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς καὶ διανοίας ἐπιζῶντα ἐν τῇ σιγηλῇ πεδιάδι ἀντικείμενα· καὶ εἶνε φεῦ! ὀλίγιστα. Ἀνάγκη ἐνταῦθα, πρόσφατον ἔχοντες ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν τὴν ἱστοριαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν, τῇ βοηθείᾳ αὐτῶν ν' ἀναπλάττωμεν καὶ διὰ τῆς εὐγλωττίας αὐτῶν ν' ἀντικαθιστῶμεν τὰ ἐκλιπόντα μνημεῖα.

(Ἕπεται τὸ τέλος)

ΦΑΝΤΑΣΜΑ

ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

ΠΕΤΡΟΥ ΛΟΤΗ

(Συνέχεια)

Ἤδη ἀναμένω τὸν ὑποδειχθέντα μοι διερμηνέα· θὰ λάβω ἀνάγκην αὐτοῦ διὰ τὰς ἐρεύνας μου ὡς γινωσκοντος ν' ἀναγινώσκῃ καλῶς τὴν τουρκικήν, ἠνἐγὼ μόνον νὰ ὁμιλῶ γνωρίζω. Θὰ ἔλθῃ, θὰ ἔλθῃ, μοὶ λέγουσι μετ' ἀπαθείας ἀπελπιστικῆς. Καὶ ἡ ὥρα ἐξακολουθεῖ νὰ παρέρχηται, χωρὶς οὐτος νὰ φθάνῃ.

Τότε ἀποφασίζω νὰ κατέλθω εἰς Γαλατᾶν πρὸς ἀναζήτησιν ἑτέρου, ὃν μοὶ ὑπέδειξαν ἐπίσης. Ἀλλά... Εἶνε ἀπὼν καὶ αὐτός....

Ἐπανέρχομαι ἐσπευσμένως εἰς τὸ ξενοδοχεῖον. Ἤδη ἡ δωδεκάτη καὶ ἡ ἡμίσεια παρῆλθε. Θεέ μου, πόσος χρόνος, ἀπωλέσθη, ὁπότε δυο ἡμεραι μόνον μοὶ ἀπομένουσιν! Μοὶ συμβαίνει τὸ αὐτό, ὅ,τι καὶ ἐν τοῖς ὀνείροις μου: τὰ πάντα μὲ παρακωλύουσιν!

Ἰδοὺ τέλος μοὶ παρουσιάζουσιν ἕνα διερμηνέα. Ἀποτρόπαιός τις Ἕλλην, πανοῦργος, περίεργος, ὅστις προσφέρει τὴν ὑπηρεσίαν δι' ὁλόκληρον τὴν σήμερον καὶ ὁλόκληρον τὴν αὔριον. Ἵνα τὸν δοκιμάσω τῷ προτείνω νὰ μοὶ ἀναγνώσῃ τὴν διεύθυνσιν τῆς γραίας ἐκείνης, τὴν ἀναγινώσκει εὐχερῶς· γινωσκει καλλιστα ποῦ εὑρισκεται ἡ πλατεῖα Χατζῆ-Ἀλῆ, ἐν ᾗ αὕτη κατοικεῖ καὶ θὰ μὲ ὁδηγήσῃ ἀμεσως ἀφ' οὗ ἡ περίστασις ἐπειγει.

Θὰ φθασωμεν ταχύτερον πεζῇ, λέγει, διότι θὰ δυναμεθα νὰ διέλθωμεν ὁδοὺς, ἃς οὐδ' ἅμαξα, οὐδ' ἵπποι δυνανται νὰ διέλθωσι. Τελος ἀρχόμεθα τῆς πορείας ἡμῶν. Τὰ νέφη τῆς πρωΐας ἐξέλιπον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Δόξα τῷ θεῷ, θὰ ἔχωμεν σχεδὸν θερινὴν ἡμέραν, φωτεινὴν καὶ θερμήν. Τὰ παντα θὰ ἴδωσιν ὀλιγωτερον σκυθρωπὴν τὴν ὄψιν Κρατῶ ἀνὰ χεῖρας τὴν διεύθυνσιν τῆς γραιας Ἀνακτὰρ-Χιραζ, τον πολύτιμον γρῖφον, ἐφ' οὗ βασιζονται ἅπαντα τὰ σχεδια μου καὶ ὅπερ, μετὰ δεκαετιαν, ἐπαναβλεπει τον ἀνατολικον του ἥλιον. Βαδίζω διὰ γοργοῦ βήματος, μετὰ τοῦ θερμοτατου πόθου νὰ φθασω ταχύτερον, μετὰ τῆς φυσικῆς ἰδεας ὅτι κατεστην ἐλαφρός, ἐλαφρός, ὅτι ὁλισθαινω οὕτως εἰπεῖν, διχῶς νὰ ἐγγίζω διὰ τοῦ πυδος τὸ ἔδαφος· τοῦτο δὲ ἀντιφασκει πρὸς τὰς ἀπυχαυνώσεις ἐκείνας των ὀνειρων, αἵτινες ἐπὶ τοσαῦτα ἔτη διέκοπτον τόσον σκληρῶς τον ὕπνον μου· νομίζω ὅτι ἀκούω βομβοῦν ἐν τῇ κεφαλῇ μου τὸ αἷμα, ὅπερ κυκλοφορεῖ ταχύτερον τοῦ συνήθους· θὰ κύψῃ μὴν νὰ τρεξω, ἐὰν δὲν εἶχον τὸν παρακολουθοῦντα με γέροντα, ὃν ρυμουλκῶ.

Ποῦ μὲ ὁδηγεῖ; Ἀρκεῖ μόνον νὰ ἠννόησεν. Ἰδοὺ νέαι ὁδοί, ἐν αἷς τὰ πάντα, μοὶ εἶνε ἄγνωστα. Διακρίνω γενικὴν μεταβολήν: ᾠκοδόμησαν καταπληκτικῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέρη ἀφ' ὅτου τὰ ἐγκατέλειπον, καὶ αἱ τόσον μεγάλαι αὗται μεταβολαί, μοὶ καθιστῶσι δεινοτέραν ἔτι τὴν συναίσθησιν ὅτι ἡ ἐρωτικὴ ἱστορία τῆς νεότητός μου εἶνε ἐντελῶς ἐπιχεχωσμένη ἐν τῷ παρελθόντι, ἐν τῷ χώματι, καὶ ὅτι εἰς μάτην θ' ἀναζητήσω τὰ τεθαμμένα ἴχνη της....

Ἄ! ἰδοὺ τώρα παλαιαὶ τουρκικαὶ συνοικίαι, ἑλικοειδεῖς καὶ στενωποί, αἵτινες μοὶ εἶναι κάπως γνωσταί!... Κατερχόμεθα κοιλάδα τινά, ἥτις ἄλλοτε ἦτο προς ἐμὲ γνωστοτάτη καὶ ὄπισθεν τῆς γωνίας ἐκείνης ἐκεῖ πέραν, εὑρίσκεται ἀναμφισβητήτως ἀρχαία μονὴ ὠρυομένων δερβισσῶν, πένθιμος ἕνεκα τῶν φερέτρων, ἅτινα διέκρινον διὰ τῶν κιγκλιδωτῶν παραθύρων της, τρομακτικὴ ἐὰν διήρχετό τις ἐκεῖθεν τὴν νύκτα... Ναί, εἶνε ἐκεῖ πάντοτε· χωρὶς νὰ βραδύνω τὸ βῆμά μου, ῥίπτω ἓν βλέμμα ἐπὶ τῶν σιδηρῶν κιγκλιδων τῶν παραθύρων· πάντοτε τὰ αὐτὰ παλαιὰ φέρετρα, κεκαλυμμένα διὰ τῶν αὐτῶν παλαιῶν ὑφασμάτων καὶ στεφκνωμένα διὰ τῶν αὐτῶν παλαιῶν σαρκίων· τὰ παντα ὀλίγον τι πλειότερον ἐφθαρμένα ἢ ἄλλοτε ὑπὸ τῆς σαπρίας καὶ τῶν σκωλήκων. Τὸ παράδοξον εἶνε ὅτι τὰ ἀντικείμενα ἐκεῖνα τοῦ θανάτου, διότι δὲν ὑπέστησαν μεταβολήν, ἀναρριπίζουσιν ἐν τῇ ψυχῇ μου ἀκριβεῖς ἀναμνήσεις ἔαρος καὶ ἀγάπης.

Ἀναγνωρίζω ἐπὶ πλέον τὰ μέρη· θὰ πλησιάζομεν καὶ πολὺ μάλιστα εἰς τὴν συνοικίαν τῆς Ἀνακτὰρ-Χιραζ-διότι διακρίνω μικρόν τι τέμενος, οὗ ὁ θόλος, κεκυρτωμένος ἐκ τῆς παλαιότητος ὑψοῦται καταλευκος ἄνω τῶν μελανῶν κυπαρίσσων· τὸ ἐπαναβλέπω δὲ καὶ τὸ καφενεῖον, τὸ καφενεῖον μὲ τὰς ἑκατοντοῦτηδας ἀναδενδράδας, ἐν ᾧ ὁ Ἀχμὲτ μὲ παρουσίασεν ἐσπέραν τινὰ εἰς τὴν γραίαν ἀρμενίδα. Προσεγγίζω ἄρα εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν τοῦ προσκυνητηρίου μου. Μοὶ ἐπκνέρχεται ὀλιγον θάρρος, ὀλιγη ἐλπίς, ὅτι θὰ φθάσω εἰς τὸ τέρμα.

Γινώσκων τὰς ὑπὸ τοῦ ξένου ἐμπνεομένας δυσπιστίας, κάθημαι πορρωτέρω ἐν τῷ μελαγχολικῷ κηπαρίῳ τοῦ καφενείου ἐκείνου, ἐκεῖ, ὑπὸ τὰς μαραινθείσας ἀναδενδράδας, παρὰ τὸν παλαιὸν τοῖχον, εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν καὶ ἄλλοτε κατέλαβον· θὰ ζητήσω ἕνα ναργιλέν, ὡσεὶ ἤμην τοῦ τόπου ἄνθρωπος· ἐκεῖνος δὲ ὁ γηραιὸς Ἕλλην θὰ ἴδῃ τῇ δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ.

Ἐπανέρχεται ἀποτεθαρρυμένος· θὰ ἔχω λάθος, μοὶ λέγει ἡ ὁ χάρτης μου εἶναι ψευδής· ἐν τῇ συνοικίᾳ ταύτῃ οὐδεὶς γινώσκει τί ἐστὶ τοῦτο....

Ἀλλ' εἶμαι βεβαιότατος ἐν τούτοις ἐγὼ ὅτι κατώκει ἐδῶ πολὺ πλησίον. Ἀφ' οὗ ἐξήρχετο ἐκ τοῦ οἴκου της βεβαίως, τὴν ἑσπέραν ἐκείνην καθ' ἣν ὁ Ἀχμὲτ τὴν ἔκραζεν ὅπως τὴν γνωρίσω καὶ τὴν παρακαλέσῃ νὰ λαμβάνῃ τὰς πρὸς αὐτὸν ἐπιστολάς μου, ἃς θὰ ἔγραφον ἀπὸ τῆς «φραγκικῆς μου πατρίδος»..... Ἐὰν αὕτη ἀπεθανε, δὲν εἶνε δυνατὸν μία ψυχὴ τοὐλάχιστον νὰ μὴ τὴν ἐνθυμεῖται. Λοιπὸν ἃς ἐπανέλθῃ πρὸς ἐξέτασιν τῶν γερόντων τῆς συνοικίας· ἃς ἐπιμείνῃ, δίχως νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὸ σκυθρωπὸν καὶ ἐπιφυλακτικὸν ἠθός των καὶ ἡ ἀμοιβή του θὰ διπλασιασθῇ.

Ἐπὶ τέταρτον τῆς ὥρας ἀναμένω μετ' ἀνυπομονησίας. Ἐνφκνιζεται κινῶν θριαμβευτικῶς μικρὸν τεμαχιον μολυδδογραμμένου χάρτου. Γέρων Ἰουδαῖος, ὅστις τὴν γνωρίζει καλλιστα, ἔγραψεν ἐπ' αὐτοῦ ἀντὶ χρηματικῆς ἀμοιβῆς τὴν νεωτέραν της διεύθυνσιν. Ζῇ ἀλλὰ ἀπὸ τριῶν ἐτῶν μετωκησε μακρὰν πολὺ μακράν, εἰς Πρῆ-Πασᾶ, πλησίον τοῦ μεγάλου τῶν Ἰσραηλιτῶν κοιμητηρίου...

Πόσην ὥραν θὰ χρειασθῶμεν, ἀρά γε, ὅπως φθάσωμεν ἕως ἐκεῖ! Καὶ ἐν τούτοις, κατέχω ἓν ἴχνος ἀσφαλὲς σχεδὸν εἰς τὸ ὁποῖον προτιμῶ νὰ προσκολληθῶ ἢ ν' ζητήσω ἄλλο τι μέσον μᾶλλον ἐπικίνδυνον, μᾶλλον ἀβέβαιον. Ἂς σπεύσωσι πανταχοῦ ὅπως εὕρωσι δύο ἵππους μὲ τὰ ἐφίππιά των καὶ ἂς ὑπάγωμεν.

Ὦ! διὰ τίνων λέξεων νὰ περιγράψω τὴν μελαγχολίαν τῆς ἐφίππου ταύτης ὁδοιπορίας, κατὰ τὴν αἰθρίαν καὶ φωτεινὴν ἐκείνην ἡμέραν τοῦ φθινοπώρου, ὑπὸ τὸν θερμὸν εἰσέτι ἥλιον, τὸν περιβαλλόμενον ἤδη τὴν ἐσβεσμένην λάμψιν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ θέρους....

Ὀδεύομεν παραλλήλως πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Χρυσοῦ-Κέρατος, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἀκτῆς καὶ μακρὰν ὀλίγον τῆς θαλάσσης, ἀνὰ τὴν σκυθρωπὴν ἐξοχήν, διερευνῶντες τὰ παράλια προάστεια.

Ὡσεὶ ἐπὶ τούτῳ, διαβαίνομεν ἐξ ὅλων ἐκείνων τῶν μερῶν ἅτινα ἄλλοτε ἦσαν τοσοῦτον οἰκεῖα πρός με, ἅτινα διηρχόμεθα πολλάκις τὴν πρωΐαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ χειμῶνος, ὅτε κατώκουν εἰς Ἐγιοῦπ καὶ κατὰ τὰς σκοτεινὰς καὶ παγερὰς ἡμέρας τοῦ Φεβρουαρίου ἢ τοῦ Μαρτίου—ἵνα κατέλθω πάλιν εἰς τὸ πλοῖον μου μετὰ νύκτας μαγευτικωτάτας.

Τὰ μερη ταῦτα εἶνε ἐκεῖνα, ἅτινα ἀπὸ δέκα ἐτῶν εἶδον τοσάκις ἐν ταῖς ὀνειροπαλήσεσί μου· σήμερον τὰ βλέπω εὐκρινέστερον, ἀλλὰ δὲν μοὶ φαίνονται πολὺ πραγματικώτερα.

Βαδίζομεν ἐσπευσμένως, ἀναγκάζοντες τοὺς ἵππους νὰ καλπάζωσιν, ὁσάκις ἐπιτρέπει τοῦτο ἡ ὁδός. Ὁτὲ κατερχόμεθα ἐν χαράδραις, ὁτὲ ἀνερχόμεθα ἐπὶ ὑψωμάτων, ὁπόθεν διακρίνομεν ἐκεῖ πέραν ἐπὶ τῆς ἑτέρας ὄχθης, τὴν θαυμασίαν ἀποψιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως πλεούσης ἐντὸς χρυσοῦ φωτός.

Πλὴν τῆς μελαγχολίας μου, ἥτις ἀποδίδει σήμερον πρὸ τῶν ὀμμάτων μου ὄψιν νεκρῶν εἰς ζῶντα ἀντικείμενα, ὁποία ἄλλη μελαγχολία εἶνε ἐκεῖ αἰωνίως καὶ ἐπικρέμαται τῆς Κωνσταντινουπόλεως.... Ἐπειράθην νὰ την περιγράψω ἐν τινι των πρώτων βιβλίων μου, ἀλλὰ δὲν τὸ κατωρθωσα· σήμερον δὲ, πᾶς λιθος, πᾶς τάφος οὗς καθ' ὁδὸν ἀπαντῶ μοὶ ἀναμιμνήσκουσι τὰς τοῦ παρελθόντος ἀπεριγράπτους ἐντυπώσεις, μετὰ τῆς ἐνδομύχου ἐκείνης ἀγωνίας, ἥτις ὑπῆρξε μια ἐκ των ἀτέλευτήτων τοῦ βίου μου, τοῦ νὰ εἶμαι ἀνάξιος νὰ περιγράψω καὶ νὰ ὁρίσω διὰ λέξεων ἐκεῖνο, ὅπερ ἔβλεπον καὶ αἰσθάνομαι, ἐκεῖνο ὅπερ ὑποφέρω...

Πανταχοῦ, ἐπὶ τῆς ξηρᾶς ἐπὶ τοῦ γρανίτου καὶ ἐπὶ τῆς ψιλῆς χλόης, φαίνεται μονοειδὲς λευκοπυρρόχρουν χρῶμα· ἡ σωρία τοῦ χρόνου· νομίζει τις ὅτι ἡ τέφρα καλύπτει τὴν πόλιν ταύτην ἐπὶ τῆς ὁποίας τόσαι πολλαὶ γενεαὶ ἢ φυλαὶ ἀνθρώπιναι παρῆλθον, τόσος πολιτισμός, καὶ φορτικὰ μεγαλεῖα· καὶ ἀπὸ διαστήματος εἰς διάστημα, ἐν μέσῳ τῶν ἐκτεταμένων καὶ ἐγκαταλελειμμένων χέρσων γαιῶν, προβάλλει μιναρές τις, λευκὸς κυκλούμενος ὑπὸ μελανῶν κυπαρίσσων.

Φάραγξ βαθυτέρα παρουσιάζεται ἡμῖν, ἐν ᾗ δέον νὰ κατέλθωμεν εἶνε δὲ τραχεῖα καὶ ἀγρία ὡσεὶ εὑρισκόμεθα εἰς ἀπόστασιν ἑκατὸν λευγῶν ἀπὸ τῆς πόλεως. Κάτωθεν δέ, ὑπὸ τὰς πλατάνους κεῖται ἀρχαία κρήνη, ἔνθα ἄλλοτε συνήντων τακτικῶς, καθ' ἑκάστην πρωΐαν, τὴν αὐτὴν νέαν Ὀθωμανίδα, ὑπὸ τὰ πέπλα τῆς ὁποίας διεφαίνετο ἡ καλλονή. Ἰοῦτο συνεβαινε τὸν χειμῶνα πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου, καὶ κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας ἤρχετο νὰ πληρώσῃ ὕδατος τὴν χαλκίνην ὑδρίαν της. Διασταυρούμενοι ἐν τῷ κοιλώματι ἐκεινῳ, τῷ περιβαλλομένῳ ὑπὸ ὁμίχλης, ἀντηλλάσσομεν ἓν βλέμμα γνωριμίας· μετὰ τοῦτο οἱ ὀφθαλμοί της οἵτινες μόνοι ἦσαν ὁρατοὶ ἐκ τοῦ κεκαλυμμένου προσώπου της, ἐστρεφοντο μετά τινος ἀμυδροῦ μειδιάματος. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκεινης τὴν εἶχον λησμονήσει, καὶ τὴν βλέπω σήμερον, ὡς ἐν διαυγεῖ κατόπτρῳ, καὶ ἐπαναυρίσκω ὅλας μου τὰς θλιβερὰς ἐντυπώσεις, τῶν ἀνατολῶν τοῦ ἡλίου, τῶν πορειῶν ἐν μέσῳ τῶν ἐρήμων ἔτι ὁδῶν, μὲ τὸ πρόσωπον μαστιγούμενον ὑπὸ τῆς ζηρᾶς καὶ παγερᾶς ἀτμοσφαίρας ἢ ὑπὸ τῆς λευκοφαίου ὁμίχλης. Καὶ ἐπειδὴ εἶχον τὴν ψυχήν μου τότε τεταραγμένην, ἠρώτων ἐμαυτὸν ἑκάστοτε ἀν, μὲ τοὺς περὶ ἡμᾶς κινδύνους, ἡ ἐπαύριον θὰ μὲ ἤνουν πάλιν μετ' ἐκείνης ἀπὸ τῆς ὁποίας πρὸ μικροῦ ἀπεχωρίσθην, ἢ ἄν, πρὸ τῆς ἑσπέρας, ὁ Ἀζρακὴλ θὰ διήρχετο ὅπως τὰ πάντα καταστρέψῃ....

(Ἕπεται)

ΨΗΦΙΔΩΤΟΝ

Ὅταν ὑπερασπίζεσθε τὴν ἀλήθειαν μὴ ἀποκάμητε λέγοντες· Καὶ ἡ πλάνη δὲν ἀποκάμνει ἐνεργοῦσα.
Goethe

Ἐκτὸς τῆς Γεωμετρίας ἅπασαι αἱ ἀνθρώπινοι ἀλήθειαι ἔχουσαν, ὅπως ἡ Σελήνη τὰς φάσεις καὶ τὰς ἐκλείψεις των.
Valbert

Ἐὰν ἡ σπάνις πλεονεκτήματός τινος ἀποτελεῖ τὴν ἀξίαν του, πρέπει ἴσως νὰ θαυμάζωμεν τὴν φρόνησιν μᾶλλον ἢ τὴν μεγαλοφυΐαν.
G. Vatour

Οὐδεμία ἐν τῷ κόσμῳ διανομὴ ἐγένετο τόσον ἐπιτυχὴς ὅσον ἡ τοῦ πνεύματος. Ὅλοι πιστεύουσιν ὅτι ἔχουσιν ἀρκετόν.
Gavarni

Εἶναι δύσκολον ν' ἀποδείξῃ τις ὅτι εἶνε μετριόφρων· Καθότι ἀρ' ἧς σιγμῆς τὸ λέγει.. παύει ὢν τοιοῦτος
Renan

Ὅταν τρέχῃ τις κατόπιν τοῦ πνεύματος, συλλαμβάνει τὴν βλακείαν.
Montesquieu

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΕΓΧΩΡΙΑ

Ἡ Βασιλικὴ Οἰκογένεια μετὰ τοῦ Διαδόχου καὶ τῆς πριγκιπίσσης Σοφίας ἀναχωρεῖ τὴν πρωΐαν ἑβδομάδα εἰς Κόπενάγκην, ὅπως παραστῇ εἰς τὰς ἐπὶ τιτῖς χρυσοῖς γάμοις τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας ἑορτάς.— Αὔριον ἐνεργοῦνται καθ' ἅπαν τὸ κράτος αἱ βουλευτικαὶ ἐκλογαί. — Ὁ ἐν Ρουμανίᾳ ἀποβιώσας ὁμογενὴς Ξενοκράτης κατέλιπεν ὑπὲρ τοῦ ἐθνικοῦ στόλου τὸ ποσὸν 120 χιλιάδων φρ. Ὁ ἐκ τῶν ἐκτελεστῶν τῆς διαθήκης του καὶ γαμβρὸς αὐτοῦ κ. Κυριαζῆς ἰατρὸς, καταθέτων ἐνταῦθα τὸ ποσὸν τοῦτο, ἐδήλωσε ὅτι καὶ τὴν ἰδίαν του περιουσίαν ἐκ φρ. 600,000 ὥρισεν ἵνα μετὰ τὸν θάνατόν του χρησιμεύσῃ πρὸς ἵδρυσιν βιομηχανικῶν σχολῶν. — Διωρίσθη καθηγητὴς τῆς φαρμακευτικῆς χημείας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ὁ παμψηφεὶ προταθεὶς ὑπὸ τῆς Φιλοσοφικῆς σχολῆς κ. Ἀναστάσιος Κ. Δαμβέργης. —Ἰσχυρὰ δόνησις σεισμοῦ συνέβη κατὰ τὴν λήξασαν ἑβδομάδα ἐν Βόλῳ. — Ἀπεβίωσεν ὁ ὑποστράτηγος Σωτήριος Πετμεζᾶς πρώην βουλευτὴς καὶ ὑπουργός.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

ΑΝΕΚΔΟΤΑ—ΠΕΡΙΕΡΓΑ—ΠΟΙΚΙΛΑ

Ἐνδιαφέρον ἀντικείμενον περιῆλθεν εἰς χεῖρας τοῦ ἐν Μαγνησίᾳ κ. Βασ. Παπαδοπούλου, ἡ σφραγὶς τοῦ διασήμου Ἄγγλου ποιητοῦ καὶ φιλέλληνος λόρδου Βύρωνος. Τὴν σφραγῖδα ταύτην, κατὰ τὰς πληροφορίας τῆς «Ἀμαλθείας» κατεῖχεν οἰκογένειά τις ἐκ Μεσολογγίου, ἥτις πρὸ ἐτῶν εἶχε μετοικήσει εἰς Μαγνησίαν. Ὡς δ' ἦν ἰδιότροπος ὁ χαρακτὴρ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ, οὕτω καὶ ἡ σφραγὶς αὐτοῦ εἶναι ἀρκετὰ περίεργος καὶ καινότροπος· ἀποτελεῖται ἐκ μακρᾶς σφαίρας ἐξ ὑπολεύκου μεταλλου, περὶ ἧς ὁποίας ὑπάρχουσιν 8 σφραγῖδες ὧν ἑκάστη φέρει καὶ ἰδιαιτέραν ἀποτύπωσιν. Ἐπὶ τῆς μιᾶς ὑπαρχει κομψὴ προτομὴ τοῦ ποιητοῦ, φέρουσα περὶξ τὰς λέξεις Lord Byron, ἐπὶ τῆς δευτέρας εἶναι κεχαραγμένον ἄνθος καὶ αἱ λέξεις Forget me not (Μὴ με λησμόνει), ἐπὶ τῆς τρίτης ὑπάρχει παλάμη ἀνοικτὴ, ἀλλὰ τὰ περὶ αὐτὴν γράμματα δὲν διακρίνονται (τοὐλάχιστον ἐν τῷ ἀποτυπώματι) ἐπὶ τῆς τετάρτης κόων καὶ ἄνωθεν ἡ λέξις Faithfull (πιστὸς), ἐπὶ τῆς πέμπτης κεχαραγμένος ὀφθαλμὸς περιβαλλόμενος ὑπὸ ἀκτίνων, ἐπὶ τῆς ἕκτης πλοῖον καὶ αἱ λέξεις Luck is life (Εὐτυχία εἶναι ζωή), ἐπὶ τῆς ἑβδόμης πετεινὸς καὶ δυσδιάκριτα γράμματα καὶ ἐπὶ τῆς ὀγδόης ἵππος, ἀλλὰ τὰ περὶ αὐτὸν γράμματα εἶναι κατεστραμμένα. Τὰς σφραγῖδας ταύτας φαίνεται ὅτι ἐχρησιμοποίει ὁ ποιητὴς ἀναλόγως τοῦ θέματος εἰς ὃ ἀνεφέρετο ἢ τοῦ προσώπου πρὸς ὃ ἀπεστέλλετο τὸ ἔγγραφον ἢ ἡ ἐπιστολὴ ἣν ἐσφράγιζε. Τὸ ἀντικειμενον τοῦτο εἶναι ὁμολογουμένως ἀρκετὰ ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς φίλους τοῦ ποιητοῦ, ἐλπίζομεν δὲ ὅτι ὁ κάτοχος θὰ θελήσῃ νὰ καταθέσῃ αὐτὸ εἰς κατάλληλον μουσεῖον ὅπου ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ μεγάλου φιλέλληνος.

ΙΔΙΑΙΤΤΕΡΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Π. Ε. Ρ. Λησόριον. Ἐκ τοῦ ποιήματός σας ἤρεσκεν ἡμῖν ἰδίᾳ ὁ παρὰ τὴν ἐπιγραφὴν στίχος τοῦ Victor de Laprabe:

J' ai besoin d' admirer
Pour me sentir poète

Αὐτ. Β. Ἀργυρόκαστρον. Μ. Ν. Λεχαινᾶ. Στέφ. Κ. Κ. Στρουμπτσάνι. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν. Θ. Κ. Μεσολόγγιον: Ἡλλάγη ἡ διεύθυνσις. — Κωνστ. Ζ. Ρόδον. Π. Ν. Σ. Λειψίαν. Μ. γ. Δ. Ἀδριανόπολιν. Σ. Σ. Τ. Μαγνησίαν. Ἐλήφθησαν εὐχαριστοῦμεν.- Βρασίδα· Θὰ ἀπεκρινόμεθα διὰ τῶν ἑξῆς: Τὸ ψεῦδος δὲν εἶνε μόνον κακὴ σύστασις διὰ τὸν λέγοντα ἀλλὰ καὶ ὕβρις διὰ τὸν ἀκούοντα· «ὁ ψευδόμενος καὶ ἐλπίζων νὰ πιστευθῇ μὴ δὲν ἀπονέμει τῷ θύματι αὐτοῦ δίπλωμα βλακείας;» Κ. Κ. Ποσῶς.— Περιπλανωμένῳ Διὰ νὰ ἀποφύγητε τὴν βροχὴν τῶν κρίσεων μας δὲν ἔχετε παρὰ νὰ πέσητε εἰς τὴν θάλασσαν τῶν στίχων σας· Κ. Σ. Ν. Ὁ Βάγνερ ἐγεννήθη ἐν Λειψίᾳ τὸ 1819 καὶ ἀπέθανεν ἐν Βενετίᾳ τὸ 1883. — Περιέργῳ. Εὐχαριστοῦμεν - Φίλῳ Π. Πάτρας. Ὁ Βάκχος, λέγει ἰατρικὴ ἐφημερὶς κατήντησεν τελευταίως ὁ Θεὸς τῆς βαφῆς· τὸ ρευστὸν αὐτοῦ δὲν εἶναι πλέον τὸ θεῖον ἐκεῖνο νέκταρ· ἐὰν δὲ ἐρυθριᾷ εἰσέτι, εἶναι διότι τὸ ὀνομάζουν οἶνον.» Ἀλλὰ πῶς θὰ ἀνήρει τοὺς λόγους της καὶ θὰ ἐθαύμαζε τὸν ἕλληνα Βάκχον ἡ ἐφημερὶς αὕτη, ἂν τῆς ἐτύχαινε μία φιάλη Σιψώμου;

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Ἐξεδόθησαν

Historique de la derniere crise en Grèce. Simple causerie faite à la loge «Isis-Montyon» du Grand Orient de France par Leonidas Canellopoulos. Paris.

Ἱστορία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ ὑπὸ Ἐπαμ. Κυριακίδου. φυλλ. ΙΖ καὶ ΙΗ.

Περὶ τῆς Κιανῶν πολιτείας διατριβὴ ἐναίσιμος Τρύφωνος Ε. Εὐαγγελίδου.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΠΟΛΕΜΗ

ΕΡΕΙΠΙΑ

ΕΡΕΙΠΙΑ = ΞΕΝΗΤΕΙΑ = ΠΑΡΑΠΟΝΑ = ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ = ΛΟΓΙΑ ΧΑΜΕΝΑ

Τὰ ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον ποιήματα ἐκδίδονται εἰς τόμον ἐξ 160 περίπου σελίδων, καλλιτεχνικῶς καὶ ἐπὶ ἐκλεκτοῦ χάρτου.

Ἑκάστου ἀντιτύπου ἡ τιμὴ ὡρίσθη εἰς δρ. 2 διὰ τὸ ἐσωτερικὸν καὶ φρ. χρ. 2 διὰ τὸ ἐξωτερικόν, πληρωτέα ἅμα τῇ ἐκδόσει τοῦ βιβλίου.

Εἰς τοὺς συνδρομητὰς τῆς ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ τοὺς προαποστέλλοντας τὸ ἀντίτιμον ἀποστέλλεται ἐλεύθερον ταχυδρομικῶν τελῶν.

ΒΙΒΛΙΟΔΕΤΕΙΟΝ
ΜΙΧΑΗΛ ΑΡΝΙΩΤΟΥ
Ὁδὸς Σοφοκλέους

ΔΕΝΟΝΤΑΙ ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΛΥΤΕΛΩΣ
ΧΡΥΣΟΝΟΝΤΑΙ ΤΑΙΝΙΑΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Κατασκευάζονται καὶ πωλοῦνται κατάστιχα παντὸς εἴδους ἐφάμιλλα τῶν ἀγγλοαμερικανικῶν κατὰ τὴν ποιότητα καὶ στερεότητα, ἀλλὰ πολὺ τούτων ἐφθηνότερα.

Γ. ΠΑΜΠΑΝΟΣ
Ὀδοντοϊατρὸς
Ὁδὸς Πατησίων 9

REVUE
POLITIQUE ET LITTERAIRE
REVUE BLEUE
Paraissant le Samedi
Six moir 20 fr. Un an 35
PARIS
111. Bd. St Germain 111

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΓΓΛΙΚΗΣ

Καθηγητὴς ἔχων διαθεσίμους ὥρας τινὰς, ἀναλαμβάνει τὴν διδασκαλίαν τῆς Ἀγγλικῆς ἐν βραχεῖ διαστήματι καὶ μὲ συγκαταβατικὰ διδάκτρα· Ἡ «Ἑβδομὰς» συνιστᾷ αὐτὸν διὰ τὴν καλὴν καὶ πρακτικὴν αὐτοῦ μέθοδον.

Διευθυνσις ὁδὸς Πινακωτῶν 39

Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΗΣ
ΗΛΕΚΤΡΟΛΟΓΟΣ
13 — Ὁδὸς Καπνικαρέας — 13

Τοποθετεῖ εἰς ἠλεκτρικῶν κωδώνων, τηλεφώνων, τηλεγράφων, ἀλεξικεραύνων κλπ.

ΠΡΟΜΗΘΕΙΑ

ἐπιστημονικῶν καὶ ἰατρικῶν ἐργαλείων.

ΠΩΛΗΣΙΣ

διαφόρων ὁλικῶν τῶν ἐργολάβων.

Τὸ νέον πλῆρες κομψοτάτων εἰδῶν
ΠΙΛΟΠΩΛΕΙΟΝ «Ο ΑΕΤΟΣ»
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΡΑΦΤΟΠΟΥΛΟΥ
(Ὁδὸς Σταδίου)

Συνιστᾶται τοῖς πᾶσι ὡς μοναδικὸν διὰ τὴν κομψότητα, στερεότητα, εὐθηνίαν.

ΧΑΡΤΟΠΩΛΕΙΟΝ
ΠΑΛΛΗ & ΚΟΥΖΙΑ

ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΝ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ
ΦΑΚΕΛΛΩΝ

παντὸς εἴδους, ὡς καὶ χάρτου πενθίμου καὶ φακέλλων.

ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΝ ΚΑΡΤΟΝΙΩΝ

δι' ὅλα τὰ μεγέθη μὲ γωνίας ἐπιχρυσους (Biscautés Dorés).

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΠΛΑΚΕΣ

τῶν Οἴκων Lumière, Monkhowen, Apollo.

Ἔφθασαν τὰ ἀναμενόμενα αὐτόματα

ΑΝΑΠΤΗΡΙΑ ΣΙΓΑΡΩΝ

ΑΓΓΕΛΙΑΙ
Ο ΣΤΙΧΟΣ ΛΕΠΤΑ
30

Ἐκ τοῦ τυπογραφείου Γ. ΣΤΑΤΡΙΑΝΟΥ